

21
שנים

לגירוש
מגוש קטיף

אתגרתא

בשבע 1205 | ט' באב תשפ"ו, 23.07.26

למה ממש לא מעניין אותי
שדווקא חילונים יצחקו
מהסטנדאפ שלי // יאיר יעקבי

רחל סלע עשתה את כל הדרך
מהקיבוץ החילוני אל החיבור
לתודעת המקדש
// עניין אישי, רבקי גולדפינגר

"עזה חיכתה לנו"

במשך 19 שנה היה תלוי שלט ביתה של משפחת
ירחי מנצרים בחצר בעזה, עד שנמצא בזמן המלחמה
והושב לבעליו. צורית ירחי מספרת על המסע שעברה
מהגירוש מהבית ועד להובלת שיקום יישובי העוטף
לאחר הטבח // אוריה שילת

מועצה לשימור
אתרי מורשת בישראל

משרד המורשת

ראשונים

פרויקט תיעוד ותיקי ומייסדי ההתיישבות

הרב חיים ירוחם (אבי) סמוטריץ'

מתלמידי הרב צבי יהודה קוק. כזוג צעיר עם ילדה, עלו למושב קשת ברמת הגולן בשליחות הרב צבי יהודה, על תקן 'משפחת האברך'. שימש כר"מ ביישיבת הגולן, ראש כולל ביישיבת בית אל, ראש ישיבת ההסדר של בית מוריה בבאר שבע וכרבה של בית יתיר במשך 19 שנה

לקשת שבגולן. גרנו במבנה סורי נטוש בקהילה חלוצית צעירה. לאחר שנה וחצי, לבקשת הרב נריה, עברנו לחספין והייתי שותף לחיזוק ישיבת הגולן. כשצמאתי שוב ללמוד תורה עברנו לבית אל, שם זכיתי לקחת חלק משמעותי בבניית הישיבה. בהמשך, הגעתי להקים את הישיבה בבית מוריה בבאר שבע, ולשמחתנו מצאנו שאת המקום הנפלא בית יתיר. אידיאולוגיה והשפעה. כשגרנו בבית אל, פרצה האינתיפאדה הראשונה והפצוץ הראשון היה דב קלמנוביץ' מהיישוב. כאדם חירותי במהותי, מעולם לא הסכמתי לשאת אקדח. חווינו ידוויי אבנים, אך לא השבתנו את חיינו. בתפקידי כרב היישוב יתיר, בתקופות מורכבות פסקתי שאין חיוב לישון בסוכה, כחלק מהחיים במציאות של סיכון למי שזה לא מתאים. כשהגיעו הסכמי אוסלו, יצאנו עם ילדינו להפגנות וצעדות רבות. הגיתי את הסלוגן "אל תתנו להם רובים", ופעלתי רבות ביחד עם חבריי להעברת מסר זה. ראיתי לנגד עיני את הרב צבי יהודה ודרכו - אמונה ועמידה איתנה מול הקשיים במאבק על ארץ ישראל, כמי שרואה בה כלי מרכזי לגאולה.

במה אתה גאה? אין נחת רוח גדולה יותר מלראות את רחבת בית הכנסת ביתר, היישוב הראשון בהר חברון, הומה ילדים בערב שבת. האיכות האנושית, הכבוד ההדדי והמעבר הבין דורי שהתאפשר בהובלת היישוב עם השנים - מביאים התחדשות מתמדת. "עוד יישבו זקנים וקנות... ורחובות העיר יימלאו ילדים וילדות משחקים ברחובותיה" (זכריה, ח').

“אנו, שגדלנו בבני עקיבא והתחנכנו על סיפור גוש עציון שחרב ועל הכמיהה לשוב אליו, לכותל ולהר הבית, קיבלנו את חבלי הארץ שנפתחו בפנינו לא כנטל, אלא כהגשמת חזון. בגיל 17, התהלכתי בתחושת התפעמות ממה שהקב"ה גלגל לידנו, והלכתי ללמוד ביישיבת מרכז הרב. לאחר מלחמת יום הכיפורים, דחף הרב צבי יהודה להקמת תנועת גוש אמונים, שתרום את רוח האומה. הייתי ה"קמב"ץ" בצפון. ארגנתי כינוסים וחוגי בית לגיוס ההתיישבות העובדת לתמיכה בגרעין אלון מורה. התנועה חידשה את ההבנה שלציבור יש יכולת להשפיע גם בין מערכות הבחירות, באמצעות עשייה ולחץ ציבורי במסגרת החוק.

דמות משמעותית. יהודה חזני היה תלמיד חכם ושקדן, מנהיג נדיר והזרוע הביצועית של הרב צבי יהודה. היינו חברים בלב ובנפש וחברותא. הוא המחיש את דברי הרב: "מי שאינו יודע לסגור את הגמרא בשעת הצורך, שלא יפתח אותה כלל". יהודה תרגם את הרוח הגדולה מהישיבה לכלים מעשיים שהפעלנו בשטח, והגה רעיונות מהפכניים להרחבת הנוכחות הציבורית של גוש אמונים. יהודה ז"ל וחתנה היו שנים מחברינו הטובים.

צינוי דרך: במושב החקלאי קשת בגולן הייתה מסורת - תמיד גר במקום אברך שלומד תורה. לאחר לחצים מאנשי קשת, שהיו קרובים לליבו של הרב צבי יהודה, הוא נתן לי את ברכתו לצאת מהישיבה אחרי שבע שנות לימוד ולעלות

מה הביא אותך להתיישבות?

מלחמת ששת הימים תפסה את המדינה בהפתעה, אך אנו, שגדלנו בבני עקיבא והתחנכנו על סיפור גוש עציון שחרב ועל הכמיהה לשוב אליו, לכותל ולהר הבית, קיבלנו את חבלי הארץ שנפתחו בפנינו לא כנטל, אלא כהגשמת חזון. בגיל 17, התהלכתי בתחושת התפעמות ממה שהקב"ה גלגל לידנו, והלכתי ללמוד ביישיבת מרכז הרב. לאחר מלחמת יום הכיפורים, דחף הרב צבי יהודה להקמת תנועת גוש אמונים, שתרום את רוח האומה. הייתי ה"קמב"ץ" בצפון. ארגנתי כינוסים וחוגי בית לגיוס ההתיישבות העובדת לתמיכה בגרעין אלון מורה. התנועה חידשה את ההבנה שלציבור יש יכולת להשפיע גם בין מערכות הבחירות, באמצעות עשייה ולחץ ציבורי במסגרת החוק.

דמות משמעותית. יהודה חזני היה תלמיד חכם ושקדן, מנהיג נדיר והזרוע הביצועית של הרב צבי יהודה. היינו חברים בלב ובנפש וחברותא. הוא המחיש את דברי הרב: "מי שאינו יודע לסגור את הגמרא בשעת הצורך, שלא יפתח אותה כלל". יהודה תרגם את הרוח הגדולה מהישיבה לכלים מעשיים שהפעלנו בשטח, והגה רעיונות מהפכניים להרחבת הנוכחות הציבורית של גוש אמונים. יהודה ז"ל וחתנה היו שנים מחברינו הטובים.

צינוי דרך: במושב החקלאי קשת בגולן הייתה מסורת - תמיד גר במקום אברך שלומד תורה. לאחר לחצים מאנשי קשת, שהיו קרובים לליבו של הרב צבי יהודה, הוא נתן לי את ברכתו לצאת מהישיבה אחרי שבע שנות לימוד ולעלות

לצפייה בקטעים מתוך הראיונות

סירקו את ה-QR.

לצפייה בכל הסרטונים כנסו

לאתר המועצה לשימור אתרי מורשת בישראל:

<https://shimur.org/settlement-documentation>

ראשונים - פרויקט תיעוד ותיקי ומייסדי ההתיישבות נעשה על ידי משרד המורשת

והמועצה לשימור אתרי מורשת בישראל מתוך רצון לתעד את פרקי הקמת ההתיישבות בחבלי המולדת השונים ולשמר את סיפורי הראשונים לדורות הבאים. התיעוד נערך בבקעה, ביהודה שומרון ובנימין, בגולן ובגליל.

כתיבה: הדר קלאר וולץ | בימוי והפקת הפרויקט - מורדי קרשנר ונעם דמסקי

איפה הכי טוב לעבוד במערכת הבריאות? 🔍

לאומית מובילה את ענף הבריאות 10 שנים ברציפות

במדד החברות שהכי טוב לעבוד בהן
של **BDi** **cface** גם בשנת 2026

הכי טוב לעבוד בלאומית

הרב ליאור אנגלמן
liorangelman@gmail.com

בערה בי אש

רק כשהבית שלי עלה בלהבות מול עיניי, התחלתי להבין למה נמשכת האבלות גם בי' באב ← ביקור שערכתי לפני שבועיים בחוות גלעד גילה לי זן מיוחד של אנשים, שאין לי ספק שיידעו לקום מהשרפה הגדולה

להבות

כילד הבנתי די טוב את מנהגי תשעה באב, נחרב לנו הבית וזה עניין לשבור עליו את הלב. נכון שקורבנות, מנחות וקטורת רחוקים ממני מאוד, אבל בית שחרב מצדיק את כל מנהגי האבלות הללו. את תשעה באב קיבלתי בלב שלם, אבל הייתי מתוסכל ממנהגי י' באב. חשבתי לעצמי די, מיצינו, ישבנו על הרצפה, לא אכלנו עשרים וארבע שעות, איכה, קינות והכול במנגינה האיטית והמדכדכת הזאת. כל המגולחים בשגרה מסתובבים עם זיפי זקן מכווערים, שלא לדבר על מוזיקה שכבר שלושה שבועות צריך להסתדר בלעדיה. וכשתמה ערבית של מוצאי תשעה באב ונדמה היה לי שעוד רגע שוברים את הצום, הכריזו "קידוש לבנה", והבנתי שזה לא נגמר עד שזה נגמר. אבל גם אחרי קידוש לבנה ואחרי צחצוח השיניים (זה העינוי הכי קשה, לא לצחצח) ושתייה ופרוסת עוגה, התברר לי שעדיין לא נגמר - הכביסות נדחות למחר, גם מוזיקה אי אפשר, ולהסתפר ובשר. הרגשתי שזה כמו צעד אחד יותר מדי. ידעתי שהלהבות שרפו את המקדש בעיקר ביום שאחר כך, בי' באב, אבל חשבתי לעצמי: כן להבות לא להבות, זה לא באמת משנה, חורבן זה חורבן.

מתי השתנה סופית היחס שלי לי' באב? לפני חמש שנים. באמצע הלילה עלה הבית שלנו בלהבות. בניסי ניסים ובתושייתיה של אשתי כל בני הבית עודם בחיים, ולמעט שאיפות עשן ובוקר של בדיקות בבית החולים אין פגיעה בנפש. אבל כשאתה רואה את הבית שלך עולה בלהבות אתה מתחיל להבין כמה דברים.

אני ממש זוכר את העמידה ברחוב מול הבית שלפני שעה ישנו בו בביטחון שיש רק בין ארבעה קירות, ועכשיו שתיים בלילה, אנשים רבים ברחוב, אנחנו ביניהם, מתבוננים בבית שעולה בלהבות. משעה שהיה ברור שאין עוד ילדים בבית, אסור היה להיכנס פנימה. אתה יודע מה נמצא בפנים, חפצים טבולים במשמעות, זיכרונות, אלבומי תמונות, ספרי קודש וסתם משפחתיות של חולין, והאש נוגסת בכל פה. תחושת אין אונים מוחלטת וטלטלה בין אושר על כך ששרדנו ובין המחזה הזה שאין כמוהו להמחיש את ארעיות הקיום.

רק בבוקר הורשינו להיכנס פנימה ולגלות שכל מה ששרד את האש נשטף במים ובקצף הזרנוקים של הכבאים. לילדים שחדריהם נשרפו כליל לא נותרו כי אם הבגדים שלגופם, כל השאר נעלם, מי במים ומי באש. בחדר של אחד הבנים הכול הפך לאפר, למעט תפידנית של תפילין בית־אל שגוננה על התפילין ממש כבסיפורי החסידים.

למחרת בבוקר שלחה לנו מרים פרץ הודעה קולית. היא אמרה בערך ככה: שרפה זה נורא ואיום, האש לא סלחנית והיא מכלה הכול, לא משאירה כלום, לא מרחמת, לא משאירה אפילו משהו להתרפק עליו, הכול הופך לאפר. אבל זו גם בשורה טובה, אמרה, אי אפשר להישאר באיזה מצב ביניים, באיזו פשרה. חייבים ממש להתחיל מההתחלה, וזו ההזדמנות הכי גדולה להתחדש. אחר כך התקשר חבר שלא ידע, סיפרתי לו, ביקש שאפסיק. אמר לי: אני מצטער. כשהייתי קטן נשרף לנו הבית, אבא ואמא לא הצליחו להתגבר על זה, זה מוטט להם את הזוגיות ולי את הילדות. הם התגרשו. אני לא מסוגל לשמוע על שרפה שוב. בלילה היטלטלתי בין אסונו של החבר לתקוותה של מרים פרץ, וכתבתי שיר שלא פרסמתי מעולם. הפזמון שלו היה: "באמצע הלילה בערה בי אש, מה היא תכלה בי, מה היא תחדש?"

מאז אני מבין הרבה יותר טוב את י' באב. אכן, הבית כבר

למחרת בבוקר שלחה לנו מרים פרץ הודעה: שרפה זה נורא ואיום, האש לא סלחנית והיא מכלה הכול, לא משאירה אפילו משהו להתרפק עליו, הכול הופך לאפר. אבל זו גם בשורה טובה, אמרה, אי אפשר להישאר באיזה מצב ביניים, באיזו פשרה. חייבים ממש להתחיל מההתחלה, וזו ההזדמנות הכי גדולה להתחדש

איור: שאול גרד

נחרב ולא היה בר שיקום עוד קודם לכן, אבל בי' באב בערה האש - עמדו אנשי ירושלים אל מול הלהבות האוחזות בביתם, בתקוותם, וראו איך האש הזו מכלה בלי הכר את הקודש והחול, את הטמא והטהור ואת מושוש חייהם. והם עומדים באין אונים מוחלט אל מול הלהבות העושות בקודש כרצונן, ועיניהם כלות. אני מבין שגם לגבי המקדש מדובר לא סתם בחורבן, מדובר בשריפה שמשאירה רק אפר, וכמו שאמרה מרים, שמבינה דבר או שניים בלקום מאפר: עכשיו אין ברירה, אי אפשר להמשיך בערך, אי אפשר לצעוד ליד, הכול אבד, חייבים להתחדש, להיוולד כתינוק מתוך הלהבות. זה לוקח זמן בחיים של משפחה, כל שכן בחיים של עם שמנסה מאלפיים שנות אפר להיוולד לתחייה.

חוות גילעד

נזכרתי בכל זה במוצאי שבת, למראה תמונת הלהבות שאחזו בבתי חוות גלעד. מי שנשרף לו הבית מבין. מבין את ההלם, מבין את השאלה איך ממשיכים מפה, שאלי שרופה באש. מי שנשרף לו הבית יודע שהמסע הזה ארוך מאוד. אני זוכר איך יום אחרי השרפה אשתי עוד דמינה שנארח את המשפחה לליל הסדר, הרי רק חצי בית נשרף. היא לא ידעה שתעבור יותר מחצי שנה עד שנחזור לגור בו. אבל דווקא בגלל תקוות ההתחדשות שנטעה מרים פרץ בצער השרפה התמלאתי תקווה, מפני שאם מישוהו יידע להתחדש מזה אלה אנשי חוות גלעד.

לפני שבועיים הזמינו אותי תושבי חוות גלעד להרצאה. בכובעי כסופר מצאתי את עצמי מגיע למקומות שונים ברחבי הארץ ומדבר עם אוכלוסיות מגוונות ושונות זו מזו. בכל מקום זה אחרת, בחוות גלעד זה היה לגמרי אחרת. זמנים לא היו זמנים, חלק נכנסו באמצע, שתיים התנצלו אחרי ארבעים דקות שזה באמת מעניין אבל הן חייבות ללכת ללמוד תניא. בכל מקום אחר זה היה עלול להפריע, ליצור תחושת אינוחות, אבל שם לא. בחלל החדר עמדה איזו אווירת חופש פשוט. באמצע הדיבור שלי היו שוב ושוב קטיעות של שאלות מסקרנות, יצירתיות, כאלו שלא שאלו אותי בשום מקום אחר, שאלות כנות. הרגשתי שאני במפגש של מאותגרי קשב וריכוז, כמוני, אבל שהם אנשים חופשיים הרבה יותר ממני.

אני מאמין שאנשים שחייבים כל הזמן להיות בשליטה, שהיומן שלהם מסודר ומאורגן חודשים מראש, והמושכות בידיים שלהם, מתקשים מאוד להתמודד עם רעידות אדמה בחייהם, קצת כמו הארזים שנשברים בסופה או בקורונה. לעומתם, אנשים מהזן החופשי הזה של חוות גלעד הם בעלי הסיכוי הכי גדול לשרוד את זה. לא רק לשרוד, גם להתחדש מזה ולהגיע לפסגות שמעולם לא תכננו, ולו בשל העובדה שהם אינם מהסוג המקובע, הם דירת עראי שתהפוך לקבע.

ערבות

וכבר הביאה עלינו השרפה הזאת ברית מפתיעה בין אנשי קיבוץ בארי שלמדו על בשרם איך נראה בית שרוף מטרור ובין אנשי חוות גלעד. זו לא ברית אידאולוגית, זו ברית בין אחים לצרה ההיא ובין אחים לצרה הזאת, כשהאחים לצרה ההיא מציעים עזרה בריוט וברכוש. אני לא רואה את זה קורה לפני שמחת תורה הנורא. דברים משתנים. ובתוך המגור כבר נתרמו נכון לכתיבת שורות אלה יותר משישה מיליון שקלים, ומן התרומות הללו הארזים הבלתי־שברים של חוות גלעד יתחדשו, כי מן הארזים האלה ייבנה ההר. ●

הבית בעלי

חבל בנימין

צ.פ.
בונים מכל הלב

הזדמנות שהיא מעל ומעבר

הממשלה החליטה! הטבות מס לעלי

בהחלטה היסטורית, אושרה תוכנית מקיפה להענקת הקלות מס לתושבי עלי והסביבה. המהלך נועד לחזק את ההתיישבות ולקדם פיתוח כלכלי ואזורי.

תנאי התשלום
מעל ומעבר

הנוף
מעל ומעבר

המפרט
מעל ומעבר

התכנון
מעל ומעבר

היישוב
מעל ומעבר

הקהילה
מעל ומעבר

ההחלטה החדשה על הטבת מס לתושבי האזור הופכת את פרויקט "הבית בעלי" לאטרקטיבי מתמיד.

לפרטים ותיאום פגישה חייגו

073-777-2220

1,750,000 ₪
החל מ-

דירות 4-6 חדרים
דירות גן ופנטהאוזים

יאיר יעקבי

jacobi.y@gmail.com

יש חילוני בקהל?

סתם מסתובבים בעולם, לא מודעים לעובדה שהם חלק מקולקטיב שמן הראוי שיתעסק בעצמו. זה כמובן הגיוני כי הם הרוב, אבל זה תסמין של משהו עמוק יותר. אנחנו מתעסקים כל הזמן בהגדרות שלנו מול אחרים. הם פשוט חיים. גם החרדים, אגב, למיטב הבנתי לא מדירים שינה מעיניהם בגלל מחשבות בנושא הזה. ביטחון עצמי. חיים וזהו. אבל אנחנו? קדחת. סיפרנו לעצמנו שאנחנו המקף המחבר ומאז השתבשה עלינו דעתנו. כי איזו זכות קיום יש למקף אם הוא לא מסתכל ימינה ושמאלה כל הזמן כדי לוודא ששאר המילים לא בורחות לו?

ולגופה של שאלה, אמרתי לבחור מהווסטאפ: איזה מין יוצר מגדיר לעצמו כמטרה לפרוץ לקהל איקס? ומה זה אומר על היצירה שלו? יוצר צריך להיות עסוק בלהיות נאמן לעצמו וליצירה שלו, בלהביא לידי ביטוי את מה שיש לו לתת בלי לנסות להתחנף לציבורים מסוימים שבהם הוא החליט שהוא רוצה להצליח. אחרת היצירה פשוט לא תחזיק מעמד. היא תסריח מזויף.

אם יש לו מזל ליוצר הזה, הוא יגלה שיש קהל לדבר שלו. ואם הוא מצא את הקהל הזה אז הוא האיש הכי בר מזל בעולם וזה לא משנה איזה קהל זה. ועם הזמן אולי עוד אנשים ישימו לב אליו ויחשבו שהוא דווקא אחלה ויצטרפו לטרנד. ואולי האנשים האלה חילונים או דרוזים או בני כת האמיש. אבל זו לא הנקודה. הנקודה היא ליצור ולהרגיש שהיצירה מתקדמת בזכות עצמה ולא כאמצעי "לפרוץ" לאן שזה לא יהיה.

קיצור נפילתי על הבחור המסכן מהערוץ של הווסטאפ. אפילו שני החבר'ה שהציעו שאביא להופעה את אבא שלי זצ"ל קיבלו ממני יחס מלטף יותר. ואם לחזור לסיבה שאני כל כך גאה בערב הצרצרים הזה, היא בגלל שזה בדיוק זה. ערב שבו מגיע קהל דתי בעיקר (תמיד יש כמה חילונים אגב, אנחנו מרשים להם להיכנס) ואנחנו צוחקים ביחד שעתיים ומספרים בדיחות שחילונים מבינים, או לא מבינים, לא ממש אכפת לנו. ואנחנו צוחקים בעיקר על עצמנו. שם צוחקים הכי חזק. וזו התרופה למחלה אני חושב. "ציבור" שיש לו ביטחון במי שהוא, מסוגל לצחוק על עצמו ולעקוץ את עצמו ולהמשיך להיות למחרת.

בינינו, זה גם עושה אותנו יותר אטרקטיביים, קצת יותר קשים להשגה. לא סתם סטנדאפיסטים חילונים שמשתתפים בערב הצרצרים תמיד נישאים אליי אחר כך באורות ואומרים לי ש"אין על הקהל שלי". הם צודקים. ובמקרה הזה, כדאי להקשיב להם. ●

בשנה האחרונה אני מפיק אירוע סטנדאפ שנקרא "ערב צרצרים". אם לא שמעתם על הפורמט המעולה הזה, שאת חלקו גנבתי בלי מיליגרם של מצפון מחו"ל, מדובר בערב שאני מנחה ובו אני מעלה לבמה סטנדאפיסטים בתחילת דרכם. הם עושים דקות בודדות של סטנדאפ ואחר כך אני מראיין אותם ריאיון מאולתר ומצחיק עם סטנדאפיסט אורח. ערב פצצתי אם יורשה לי להחמיא לעצמי, מוזמנים לבדוק ביוטיוב ולהיווכח בעצמכם.

לקראת הערב הקרוב שיתקיים בעוד חודש, שאלתי את העוקבים בערוץ הווסטאפ שלי את מי הם ירצו לראות כסטנדאפיסט אורח. התשובות היו מגוונות ומטרילות בעיקר. תשובות כמו מרגול, ג'רי סיינפלד ומירי רגב. שניים אפילו הגדילו לעשות והציעו שאביא את אבא שלי להתארח. הצעה יפה שנופלת לצערי מסיבות טכניות לחלוטין. מפה לשם אחד המגיבים שאל בלי קשר לכלום מתי אני מתכנן לפרוץ לקהל חילוני. לכאורה שאלה תמימה. מסכן כזה, יצאתי עליו במאתיים קמ"ש.

העניין הוא כזה, אני עושה סטנדאפ כבר עשר שנים. ואם יש משהו שחורז את כל התקופה הזו שתמיד אחת השאלות הראשונות שישאלו אותי בראיונות ובמפגשים עם עוקבים זה על פריצה לחילונים, האם יש קהל חילוני, האם הקהל החילוני מבין, מה הקהל החילוני חושב. זו בדרך כלל השאלה הראשונה. וזה מטריף אותי רבותיי. אנחנו המגזר היחיד שמתעסק כל היום בדעתם של מגזרים אחרים עליו. אנחנו היחידים שההגדרה העצמית שלהם נגזרת מהשכנים. לא כולנו כאלה כמובן, אבל מספיק מאיתנו. וזה מבאס ובעיקר פאתטי.

זה נובע מרגשי נחיתות ושאלף אחד לא יספר לכם אחרת. אנחנו מספקים לחילונים משגיחי כשרות בתחום האוכל, אבל בכל התחומים האחרים אנחנו מצפים מהם להיות משגיחי הכשרות שלנו. שיאשרו לנו שאנחנו בסדר, שייתנו את החותמת.

בערב הצרצרים האחרון ישב לידי תם אהרן, סטנדאפיסט נהדר וחבר טוב. תם הוא איש נעים וחכם ועל אף היותו חבר במגזר אחר (!) היה לנו כיף גדול. במהלך המופע צחקנו המון על דתיים וחילונים ומה שביניהם (הכול ביוטיוב, תיווכחו!).

היה שם רגע שבו שאלתי אותו אם הוא יודע שהוא שייך לציבור החילוני. כלומר, אנחנו הדתיים שייכים לציבור הדתי ואנחנו מדברים המון על הציבור החילוני. אבל הם, החילונים, לא יודעים בכלל שהם ציבור. הם

השבוע צפיתי בגמר המונדיאל, ולא הייתי כל כך נגד ספרדים מאז הפעם הראשונה ששמעתי על הקונספט של פתח אליהו

במחצית המשחק הייתה הופעה של הזמרת שאקירה, התלבטתי אם לא לצפות כי זה קול באישה או כי היא סירבה לכבד את התקופה בשירת אקפלה, החלטתי שאיך שלא יהיה עולם הבא זה לא

לאמין ימאל זה שם שאפשר לשנוא משני הצדדים

כולנו היינו בעד מסי במשחק ואם מסי היה בעצמו קצת בעד מסי אז אולי התוצאה הייתה אחרת

אנחנו מתעסקים כל הזמן בהגדרות שלנו מול אחרים. החרדים, למשל, לא מדירים שינה מעיניהם בגלל מחשבות בנושא הזה. ביטחון עצמי. חיים וזהו. אבל אנחנו? קדחת. סיפרנו לעצמנו שאנחנו המקף המחבר ומאז השתבשה עלינו דעתנו. כי איזו זכות קיום יש למקף אם הוא לא מסתכל כל הזמן ימינה ושמאלה כדי לוודא ששאר המילים לא בורחות לו?

ראשון	שני	שלישי	רביעי	חמישי	שישי	שבת
1 פגישה שבועית בניית מערכים	2 ישיבת צוות להקדשת החזית של קרן	3 פלאטים	4 אסיפת הנהלה 18:00	5 ישיבת חשיבה	6 ישיבת חשיבה	7
8 פגישה שבועית בניית מערכים	9 ישיבת צוות פגישה עם הנהלה 15:30	10 פגישה עם הנהלה פלאטים	11 ישיבת חשיבה	12 ישיבת חשיבה	13	14
15 פגישה שבועית בניית מערכים	16 ישיבת צוות פגישה עם הנהלה של דוד	17 פלאטים	18 ישיבת חשיבה עם הנהלה 18:30	19 ישיבת חשיבה	20 ישיבת חשיבה	21
22 פגישה שבועית בניית מערכים	23 ישיבת צוות אסיפת הנהלה 19:00	24 פגישה עם הנהלה של יולי פלאטים	25 ישיבת חשיבה עם הנהלה דוד ונצחיה	26 ישיבת חשיבה	27	28

איפה אכנים תואר שני?
בזמן ובמקום שלמדאים רק!

חדש וייחודי בהרצוג תואר שני היברידי בהתאמה אישית

בשעות הבוקר, בשעות הערב או בכלל, ביום שישי

מלגה עד 9,000 ש"ח
למורים*

אפשרות לסיים
בשנה אחת

הלימודים מתקיימים
בירושלים

החזרי שכ"ל
לזכאים

הרצוג. לדעת. לחנך.

לפרטים: 077-9915237 או היכנסו לאתר המכללה: herzog.ac.il

דביר שרייבר
dvirbe7@gmail.com

מסי הלך, משיח לא בא

הלאומיות הנעלמת, המזימה היהודית, הג'נטלמניות האנגלית ולמה באמת עושים הפסקת שתייה.
11 דברים שלמדתי על כדורגל, כשלא נרדמתי באמצע המשחק

פייבוריטית, ודווקא בחצי הגמר נראתה זוועה. זה היה כמובן ביום הבסטיליה. גם יום העצמאות של ארגנטינה חל ממש באמצע המונדיאל, למזלה היא לא שיחקה באותו יום וניצלה. אתם מבינים מה זה אומר על מצב הלאומיות בימינו, נכון? יופי, אז תשתפו אותי, כי אין לי מושג.

6. אחרי שארגנטינה הביסה את אלג'יריה, האשימו שם שזה בגלל שמסי מופלה לטובה על ידי פיפ"א שעובדת אצל היהודים ששולטים בעולם ולא רוצים שאלג'יריה תזכה בגביע. גם במצרים טענו שארגנטינה הצליחה לחזור מפיגור 0-2 בגלל מזימה שפלה של הלווי הציוני. האמת? צודקים. גם קריסת ההסכם בין ארצות הברית לאיראן זה אך ורק בגלל היהודים. וגם מלחמת העולם הראשונה. והשנייה. והשלישית. ומשברים כלכליים ותקופת העבדות והתפרצות הרי געש והפצת מחלות והרעלת בארות וטמטום של מדינות ערביות מסוימות, הכול הכול בגלל היהודים. מהאנטישמים אני כבר לא מצפה לכולם, אסתפק בזה שבאמצעי התקשורת שלנו יפסיקו להצדיק אותם.

7. אז אולי השופט באמת קיפח את מצרים, אבל מבחינתנו הלקח מהדרמה של ארגנטינה פשוט: מול אנטישמים אל תהיה הוגן, תהיה חזק. חבל שמוסל ספרד זה לא עבד.

8. האנגלים הם שמרנים לא קטנים, ולכן יש להם מסורת - אם הם בטעות מבקיעים שער הם מיד יורדים להגנה כדי לאפשר בג'נטלמניות ליריב להשוות. הגרמנים, כפי שידוע כל מי שלמד על מלחמת העולם השנייה, דווקא כן אוהבים לכבוש ולכסח, אבל הם מעדיפים לעשות את זה עם 0-1 קטן כדי שהקהל לא יתלהב יותר מדי. בכל זאת, מדובר בייקיים. עכשיו קחו את המסורת של הנבחרת האנגלית, תוסיפו את המאמן הגרמני שלהם תומאס טוכעל (יש שגיאת כתיב בשם שלו אבל לא יפה לכתוב את זה בעיתון) ותבינו איך ארגנטינה שוב הפכה פיגור לניצחון. כן, בגלל היהודים, אבל לא רק. אני אומנם יהודי ששולט בעולם אז הייתי בעד ארגנטינה, אבל למרות זאת שאלתי את עצמי למה האנגלים כאלה אנגלים ואת מי לעזאזל הם מזכירים לי. מי, חוץ מהאנגלים, לא רוצים לרוץ קדימה כי לדעתם הכיבוש משחית? מי דוגלים בניצחון באמצעות ההגנה עם עדיפות לא לנצח בכלל? איזה צבא שמגן על מדינה יהודית קטנה גיבש את העקרונות שלו על פי תורת הלחימה הבריטית? למשחק הניחומים על המקום השלישי האנגלים עלו בהרכב אחר, שיחקו התקפי, הבקיעו שישה שערים (!) וניצחו. בקרוב אצלנו: חילופים בהרכב, התקפיות וחתימה לניצחון. ולא, אני לא מדבר עכשיו על כדורגל.

9. לא יודע מה עושים מלאמיני ימאל כזה שחקן גדול. כולה ילד מגלומן שכל הזמן עושה אותו דבר - מקבל את הכדור בצד ימין, חותך חזק שמאלה ואז מכפסס את השער, כמו בנט. לאמיני ימאל

10. תראו משהו מעניין. אנחנו גרועים בכדורגל, בטנים, באתלטיקה, בשחייה. אנחנו טובים בג'ודו, בגלישת גלים, בהתעמלות אומנותית. מה משותף לענפים שאנחנו גרועים בהם? בכולם מאוד ברור מי הבקיע יותר שערים, מי הגיע ראשון במקצה ומי קפץ גבוה יותר. מה משותף לענפים שאנחנו מצטיינים בהם? שאף אחד לא מבין מה קורה על המגרש, על המזרן או במים, אז איכשהו אנחנו מצליחים לשכנע את השופטים לתת לנו מדליות. בקיצור, כל מה שקשור לניצחון מוחלט - לא אנחנו.

11. בסוף, עם כל הרוח והצלצולים קיבלנו גמר חד-צדדי, ארוך, מאכזב, עם שער אחד בדקה המאתיים ומסי שבקושי נגע בכדור. ארגנטינה לא חזרה על הקסם, האנטישמים ניצחו, מסי הולך, משיח עוד לא בא.

אמרתי לכם, כדורגל זה משחק נורא משעמם. ●

מקבל את הכדור בצד ימין, חותך חזק שמאלה ואז מכפסס את השער, כמו בנט. לאמיני ימאל

למשחק הניחומים על המקום השלישי האנגלים עלו עם הרכב אחר, שיחקו התקפי, הבקיעו שישה שערים (!) וניצחו. בקרוב אצלנו: חילופים בהרכב, התקפיות וחתימה לניצחון. ולא, אני לא מדבר עכשיו על כדורגל

עד שהתחיל המונדיאל הנוכחי חשבתי שכדורגל הוא משחק נורא משעמם. הרי מה זה כדורגל? 22 גברים מקועקעים שבועטים, לפעמים גם בכדור, ומשתמשים בראש כדי לנגוח במקום לחשוב, בזמן שאנשים מתורבתים כמוני יושבים מול המסך ומקנאים בהם כי הם מרוויחים הרבה יותר ממני, למרות שגם אני יודע לא פחות טוב מהם לפספס פנדל בדקות המכריעות של המשחק. בסופו של דבר, המונדיאל הוא רק תירוץ כדי שעובדי תאגיד השידור הציבורי יוכלו לצאת לחו"ל על חשבוננו. כדורגל הוא משחק נחות ופרימיטיבי, כזה שחמש דקות אחרי שהוא מתחיל אתה מחפש את השלט כדי להריץ קדימה, או נרדם, או נשלח על ידי החברים שלך להביא פיצה מאילת, או ממטולה, לא משנה מאיפה, העיקר שתפסיק לחפור להם שכדורגל הוא משחק נורא משעמם.

זה מה שחשבתי לפני המונדיאל. אבל אחרי חמישה ומשהו שבועות של דרמות, מתח ודיבורים אין-סופיים אני כבר לא חושב שכדורגל הוא משחק משעמם. אני בטוח בזה. בגלל זה צפיתי בכל התקצירים, פה ושם אפילו במשחק מתחילתו ועד סופו, לא כולל הקטעים שנרדמתי. כי כדורגל הוא קצת שיקוף של החיים. אם כבר נגזר עלינו לחיות בעולם שבו הנראות חשובה מהמהות, השופטים מכופפים את החוקים איך שבא להם והכסף יענה את הכול, לפחות שנדע שמחר משחק חדש, ושבסוף מחכה גביע.

אז מה למדתי מהמונדיאל? הנה ההרכב הפותח.

1. רבים התלבטו האם הפסקת השתייה שעושים באמצע המחצית היא בגלל שנורא חם, האם כדי לתת למאמנים פסק זמן כמו בכדורסל, או בשביל שתאגיד השידור שממומן מהמיסים שלנו יוכל לעשות עוד קצת כסף מפרסומות. האמת היא שהפסקת שתייה באמריקה זה כמו הפסקת אש במזרח התיכון - עוצרים כי משהו מלמעלה החליט, זו לא באמת הפסקה, ודקה אחר כך ממשיכים לכסח זה לזה את הצורה כמו קודם, רק בעוצמה גבוהה יותר.

2. ואולי כל העניין הוא לאפשר לשדרני המשחק כמה דקות של מנוחה, כי בניגוד לשחקנים הם באמת עובדים קשה ומפתיעים אותנו בתיאורים מלומדים בסגנון "השחקנים עושים מאמץ, השאלה היא אם יצליחו למצוא את הרשת". ואחר כך אתם שואלים מה הם עושים שם עם תקציב שנתי של 850 מיליון שקל.

3. יש אחד צרפתי, בטעות קוראים לו עוסמאן דמבלה, השם האמיתי שלו טמבלה. את הפלשתינאים הוא מעריץ, אותנו הוא משמיץ, במונדיאל הוא לא הפסיק להחמיץ. השיא היה בחצי הגמר כשהטמבלה נפל על סף הרחבה הספרדית והשופט שרק לבעיטת עונשין לטובת צרפת, אבל אז לחשו לו מה- VAR שחובב המחבלים הקטן לא הוכשל אלא להפך, נכנס בכוח במגן הספרדי ועשה הצגה כדי שהעולם יחשוב שהוא הקורבן המסכן שהצד השני מנסה לעשות לו רצח עם. מעניין ממי הוא למד להתנהג ככה. אולי אפשר שבכל פעם שאיזה טמבלה פלשתיני ייכנס לדמות הקוזק הנגזל, יהיה בסביבה שופט VAR שיתערב?

4. המשחק של הולנד נגד מרוקו סימן לאן אירופה הולכת: ההולנדים הובילו לאורך רוב המשחק, אבל מרוקו הייתה רעבה ונחושה יותר. בהארכה ההולנדים כבר היו מותשים, וגם המרוקאים (עלק מרוקאים, כולם שם מהגרים שגדלו באירופה) כמעט נפלו מהרגליים ובכל זאת המשיכו לתקוף. לפני הפנדלים ההולנדים התחבקו, המרוקאים התפללו. אתם כבר יודעים מי ניצח. גם בכדורגל.

5. אגב לאומיות, ארצות הברית שיחקה מעולה עד שהובסה על ידי בלגיה ביום העצמאות ה-250 שלה. צרפת נחשבה

האקדמית חמד
חוסן, אמונה, חינוך.
קריית חינוך שדות נגב

מחשב נייד מתנה
לנרשמים לתואר ראשון
ותעודת הוראה
בכפוף לתקנון

26-30.7

ימי א'-ה' | י"ב-ט"ז באב

50% הנחה
על דמי הרישום!
לנרשמים בשבוע פתוח

שבוע פתוח באקדמית חמד

תואר שני M.Ed.

בשנה אחת!
לימודי בוקר / ערב

בתוכניות:

ניהול וארגון מערכות חינוך | אפשרות לשילוב תזה
תרבות יהודית**
חינוך מדעי בהתמחויות: מדעים / מתמטיקה
חינוך מיוחד בהתמחויות: לקויות למידה / אוטיזם

תואר שני M.A.T.

נסגרה ההרשמה

טיפול באמצעות אמנויות - ביבילותרפיה

תואר ראשון B.Ed.

יומיים בשבוע בקמפוס
אפשרות למסלול מקוצר

בחוגים:

מתמטיקה | מדעים | אנגלית | ספרות | מקרא
תושב"ע | הגיל הרך | חינוך בלתי פורמלי*
חינוך מיוחד + הוראה מותאמת (מתקנת) בקריאה,
כתיבה וחשבון

רכבת

רום
תוכנית מצוינות

אפשרות לשילוב
מדרשה באקדמיה

בשילוב למידה
היברידית

החזר שכר
לימוד ל-M.Ed.
בכפוף לתקנון משרד החינוך

מערך מלגות
נרחב

שנה ראשונה
חינם ל-B.Ed.
בכפוף לתקנון משרד הביטחון

לפרטים נוספים חייגו: *5280

*הענקת התואר מותנית באישור המל"ג
**התרבות היהודית בדיקתה אל התנ"ך והוראתה

תוכנית ההתחברות

היא בת למתנחלי חברון שטווחה קשרים עם הקיבוצניקים
בעוטף, ומגורשת מנצרים שאירחה פעילות שלום בסלון
ביתה. צורית ירחי עברה כינויים בחברון, בימית ובגוש
קטיף, אבל לא מוותרת על החיבור הישראלי

אוריה שילת // צילום: לירון מולדובן

הם גרו שלוש שנים בממשל הצבאי בחברון, שם נולדתי.
אחר כך היו ממקימי קריית ארבע. כשהייתי בת שלוש הם
החליטו לעזוב את קריית ארבע ולעלות למושב הקטן רמת
מגשימים ברמת הגולן, שהיה עוד בהקמה, ושם עברה עליי
ילדותי."

למרות שגדלה ברמת מגשימים, הזהות של מתיישבי
חברון בפרט וההתיישבות החלוצית ברחבי יש"ע בכלל
הייתה טבועה בה עמוק: "ההורים שלי לקחו אותנו לחברון
וסיפרו לנו על חברון, והחברים שלהם עוד היו משם, אז היה
לנו קשר מאוד חזק לעיר האבות". אחרי הפיגוע שבו נרצחו
שישה בחורים, החליטו הוריה לעבור לבית הדסה בחברון.
"כשהייתי בכיתה ה' או ו', במשך שנה שלמה, גרנו בבית
הדסה בחברון, מזה שמאוד חיוק את השייכות שלי למקום
הזה. אחרי השנה בחברון הייתה הנסיגה מימית. ההורים
שלי כמוכן היו פעילים בתנועה לעצירת הנסיגה מסיני,
ובכלל בגוש אמונים. בתור ילדת קטנה הם סחבו אותי
לעליות לסבסטיה ולעוד פעילויות."

"שתי החוויות האלה - השנה שהיינו בבית הדסה בחברון
והתקופה הקצרה שהיינו בימית לקראת הפינוי - הותירו
בי חותם", היא משתפת וממשיכה לספר: "כשגרנו בבית
הדסה, הכוונה הייתה להרחיב את היישוב היהודי
בחברון. בימים ההם, בית שניאורסון שליד בית הדסה

כשבנינו את הבית כאן, בבני נצרים, ביום שיצקנו
את היסודות, לקחתי את שתי שקיות החול - זו
מימית וזו מנצרים - ואמרתי לילדים שלי: 'אומנם
אמרתי לכם שאנחנו לא פותחים את שקיות החול
ולא מפזרים אותן, אבל היום אני פותחת אותן'. וככה שמנו
חול מימית וחול מנצרים ביסודות הבית החדש שלנו בבני
נצרים, כי הבית שלנו קם על יסודות של אמונה, של מאבק
ומסירות נפש על ארץ ישראל". מילותיה אלה של צורית
ירחי, מתמצות את מסע חייה, מסע של עשרות שנים
שבהן ראתה יותר מפעם אחת חורבן ובניין, והמשיכה בכל
פעם בשליחות שאליה נקראה.

לרגל ציון 21 שנים לגירוש מגוש קטיף, וכמעט שלוש
שנים לפרוץ המלחמה בעזה בעקבות הטבח בעוטף, אנחנו
פוגשים את צורית, שסיפורה מקפל בתוכו את כל האירועים
הללו כשהיא מצליחה ליצור גשר שמחבר בין כולם. אחרי
שעברה פינויים בחברון, בימית, בנצרים וגם מלחמה על
הבית בחבל שלום, היא מבקשת להאיר את הכול בראייה
אופטימית, שמבטיחה לנו שאנחנו בעיצומה של גאולה.

"כל מקום בארץ הוא הבית"

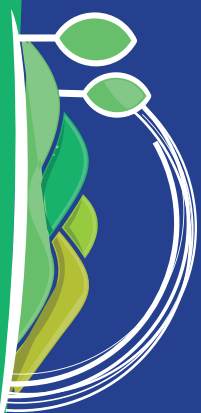
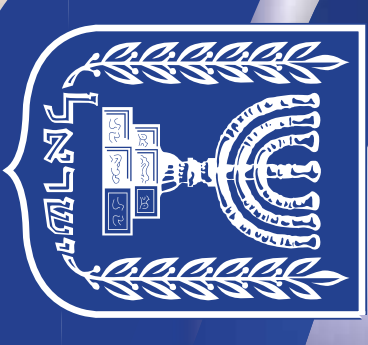
"הסיפור שלי מתחיל בחברון", היא פותחת. "הוריי
היו ממתנחלי חברון, מהראשונים שהגיעו למלון פארק.

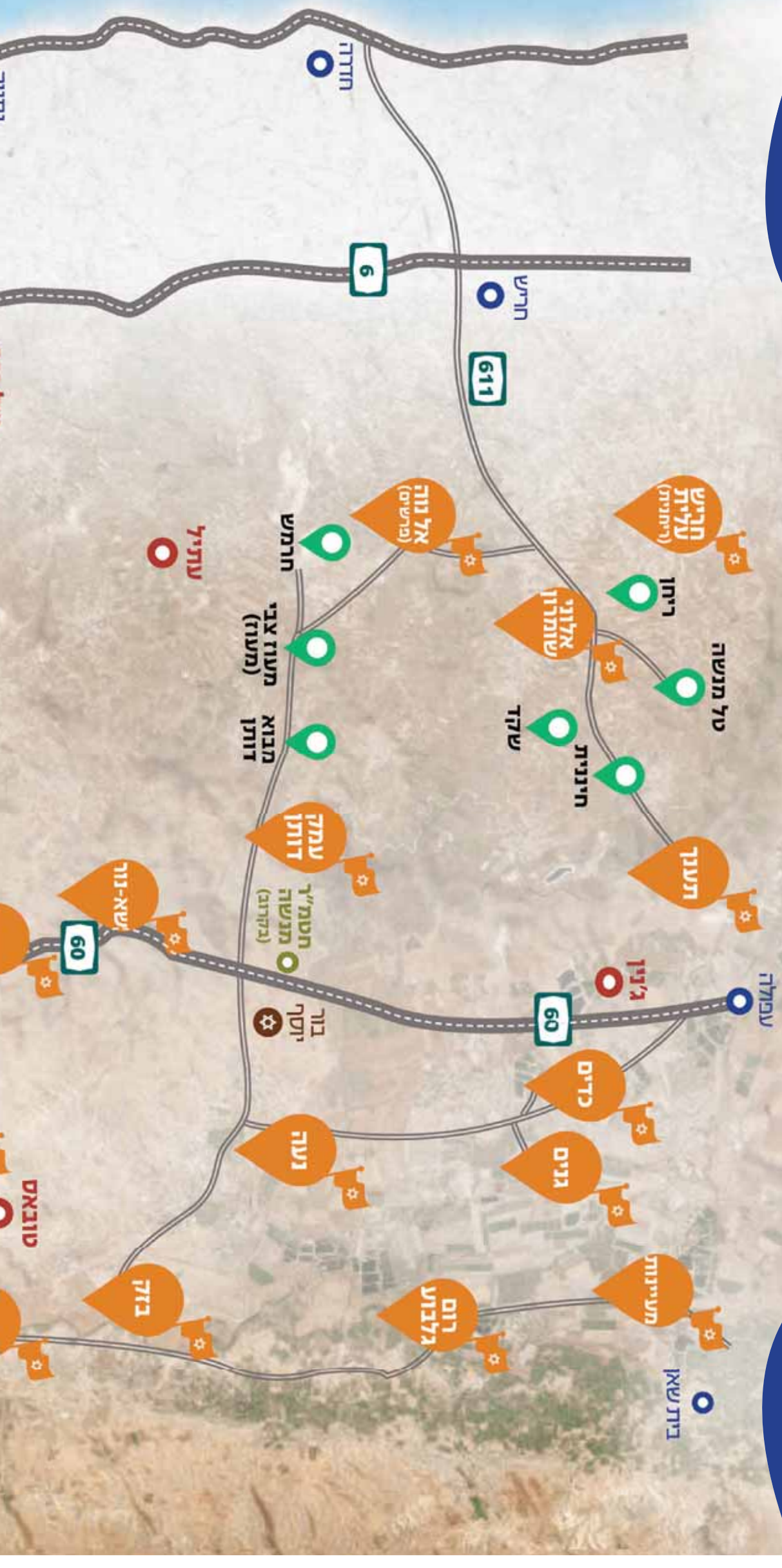
21
שנים

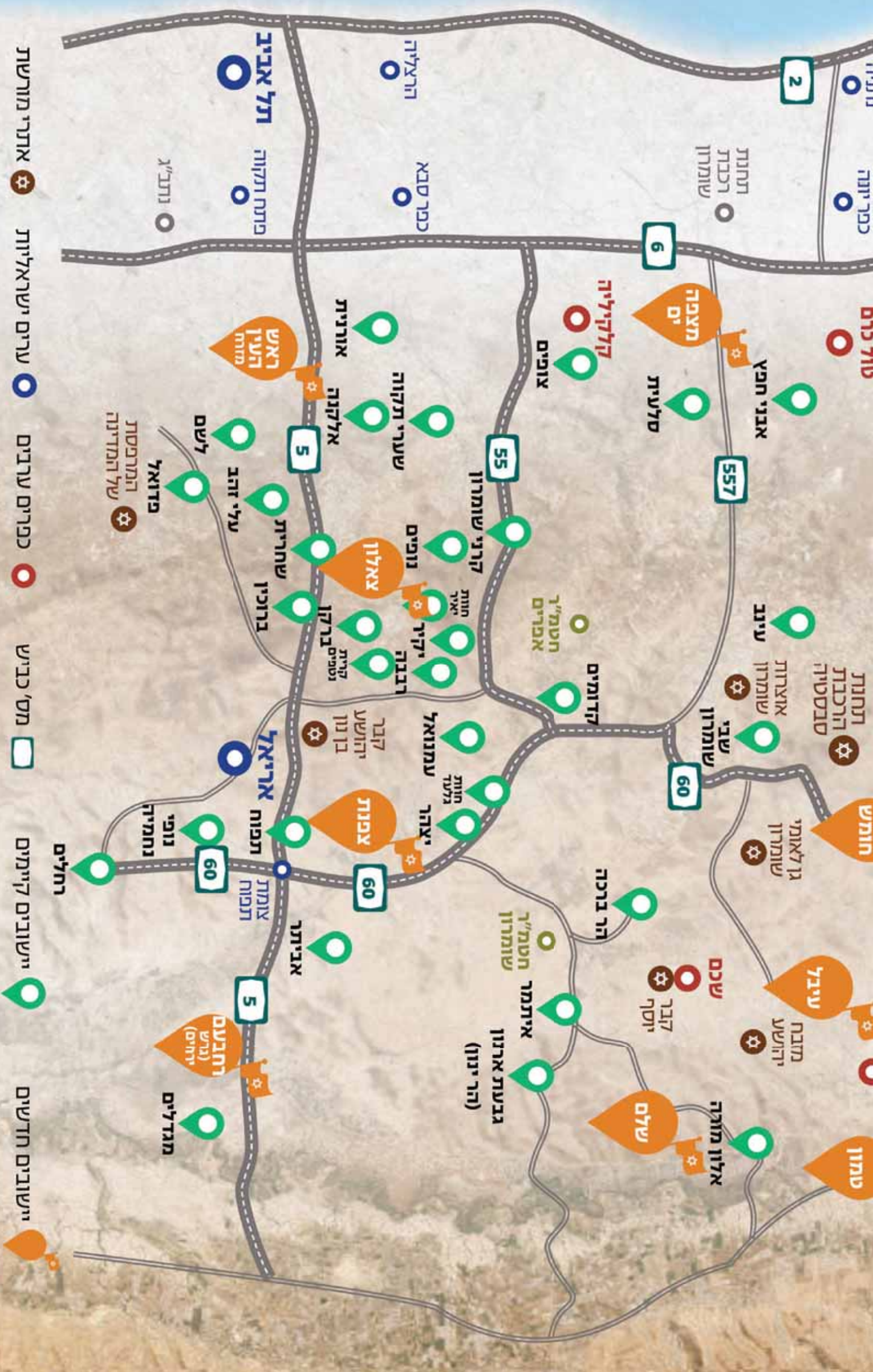
לגירוש
מגוש קטיף

חוזרים הבידנה לצפון השומרון!

גורשנו מ-4 יישובים, מהימים 18!
 להרשמה לגרעינים החדשים סרקו <<

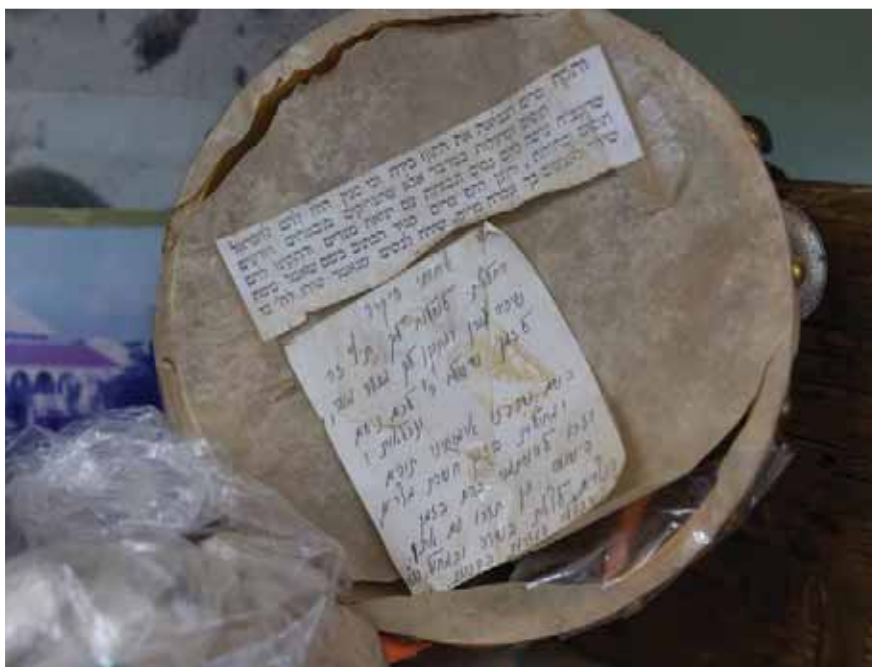
היה נטוש. המתנחלים של בית הדסה פלשו לבית שניאורסון, והספקנו לגור שם יום או יומיים עד שהצבא החליט לפנות אותנו. בזמן הפינוי שישו חיילים סחבו את הרב לוינגר מחוץ לבית שניאורסון, והוא אמר להם: 'אתם לא תוציאו אותי מהבית שלי, למה אתם מוציאים אותי מהבית שלי?' ואני למדתי שכל מקום בארץ ישראל שאנחנו נאבקים עליו הוא הבית שלנו".

"בעיר ימית נקשרתי לנוף של הים והחול, וקיוויתי מאוד שלא יפנו אותה", מתארת ירחי את ימי הגירוש של העיר היהודית בחצי האי סיני. "הייתה שם מין אווירה כזאת של ביחד, והחווייה של הפינוי הייתה לי קשה מאוד. הייתי כבר ילדה בוגרת בכיתה ו'. בימית עבדו בשיטה של רחוב-רחוב. בכל פעם פינו רחוב אחד, ואז הרסו אותו. כילדה שראתה את הבולדוזרים שהורסים את הבתים, שלפני רגע גרו בהם אנשים, היה לי קשה מאוד". "בימית היה איזה קטע שאנשים לקחו שקיות חול, אז גם אני לקחתי. ביום של פינוי ימית בכיתי. הייתי כל כך עצובה על העקירה הזאת, וזה נחרט לי בלב עד היום. החלטתי שלכל מקום שאגיע אליו - אקח איתי את שקית החול. ובאמת, הלכתי ללמוד באולפנה בכפר פינס - ולקחתי איתי את שקית החול. הלכתי לעשות שירות לאומי באולפנת בית בלומה בפתח תקווה - ולקחתי איתי את שקית החול", היא מתארת בהתרגשות.

היא נישאה לאסף, תלמיד ישיבת אור עציון, והם התגררו עם עוד אברכים בקריית מלאכי הסמוכה. שם נולדה בתם הבכורה, תרצה. "יום אחד קיבלנו טלפון מאנשים מגוש קטיף שהציעו לנו לבוא לגור בנצרים. עד השיחה ההיא לא זכרתי שיש מקום כזה בכלל. בדקנו במפה וראינו שנצרים, שהיה אז קיבוץ דתי, הוא היישוב היהודי הקרוב ביותר לעזה". בני הזוג לא רצו להתחייב לאורח חיים שיתופי הנהוג בקיבוץ, אבל הסכימו לבוא לשבת קליטה. קיבוץ נצרים של אז, בשנת 1990, היה "כמו תחנת רכבת", כלשונה. משפחות באו ועזבו, עד שהגיע שלב שכל המשפחות מלבד הרב ביקשו לעזוב. הרעיון היה להקים גרעין משפחות חדש שיישב את נצרים, ומשפחת ירחי הבינה את גודל השעה ונרתמה לעניין. "הבנו שזה מקום חשוב מאוד מבחינה אסטרטגית, ושאנחנו לא יכולים לקחת על עצמנו שהקיבוץ הזה יתפרק ולא יהיה שם כלום". השנה הראשונה שלהם בנצרים הייתה קשה מבחינת קליטה, ובמקום היו בעיקר צעירים ומתנדבים. לבסוף הקימה המועצה האזורית סמוך לקיבוץ אתר קרוואנים שאליו עברו המשפחות, וכך התפרק הקיבוץ וקם היישוב נצרים. היישוב החדש הוקם בעזרת גרעין מהכולל בעצמונה שהצטרפו אליהם: "הבנו שזו משימת חיים. ואז הגיעו הסכמי אוסלו, ופתאום קלטנו שנהפוך למובלעת, כי צה"ל יוצא מהעיר עזה ומכל הסביבה. כך הפכנו למה שמכונה 'מסדרון נצרים', הכביש מנחל עוז עד נצרים היה מה שנקרא שטח C והיינו מוקפים בשטח A של העיר עזה ומחנה הפליטים נוסייראת".

לידה במסוק צבאי

עם פרוץ הסכמי אוסלו, החלה לחלחל ההבנה איזה אסון הם המיטו על ההתיישבות: "צה"ל יצא מעזה בחג השבועות, ולמחרת בעלי יצא לעבודה בכפר מימון. כשהוא חזר מהעבודה ירו על הרכב שלו - ואז הבנו מה הולך להיות. נצרים הפך להיות יישוב מבודד, וההתמודדות הביטחונית הייתה ממש בלתי אפשרית. הכביש היה מוקף

"התוף הזה לא ינגן עד שתבטל הגזירה". התוף שקיבלה ירחי מאחותה לפני הגירוש

"אחרי הגירוש מגוש קטיף, במועצת אשכול שאלו מה הם יכולים לעשות בשבילנו, ואחת החברות מנצרים ענתה: השאלה היא מה אנחנו יכולים לעשות למענכם. הם אמרו שבעקבות ההתנתקות הם צריכים להקים צוותי חירום יישוביים, צח"י, ואמרו להם שבגוש קטיף היה צח"י ממש טוב. אולי נוכל לעזור להם בהקמה של הצוותים הללו בעוטף"

בערבים ומותקף מכל הכיוונים. זה התחיל מאבנים ובקבוקי תבערה ואחר כך הגיע לירי ומטעני חבלה".

"מלחמת אוסלו התחילה בשנת 2000, ואנחנו היינו עסוקים בלבנות את נצרים", היא מספרת על התקופה המדוממת, "לבנות את הבית הפרטי שלנו, להקים את הגן הראשון, מעון, בית כנסת, מרפאה וישיבה. בינתיים הילדים גדלו, אז היה צריך להקים את בית הספר ולבנות בריכה. הקמנו גם את המדרשה, והיינו עסוקים לגמרי בעשייה הציונית. בכל שנה קלטנו עוד ועוד משפחות, וב-14 השנים בין אוסלו לגירוש הגיעו 60 משפחות ליישוב מבודד במציאות ביטחונית בלתי אפשרית. זה היה רק מתוך אידיאליזם טהור".

סכנת הפינוי כל הזמן ריחפה מעליהם, "אבל בגלל שהיינו מובלעת, לא חשבנו בדמיונות הכי פרוצים שזה יקרה לגוש קטיף כולו. חשבנו שאולי זה יכול לקרות רק לנצרים. עשינו אז קמפיין, והוצאנו חולצות עם הכיתוב 'בנצרים ישראל תנצח' - מה שהוכח ביתר שאת במערכה

"אני זוכרת איך שמחנו כשאריק שרון עלה לשלטון", מספרת ירחי על התחושות, ועל מערכת היחסים של היישוב עם ראש הממשלה שגירש אותם, זה שאמר "דין נצרים כדין תל אביב". "הרגשנו שהוא ידיד היישוב, הוא אמר לנו: 'כל דבר שאתם צריכים, אני אעזור לכם'. פעם הזמינו אותו לאיזו מסיבה ביישוב, והוא לא הצליח להגיע אז הוא שלח מכתב. הוא כתב: 'אנשי נצרים, אתם הלפיד ההולך לפני המנחה, חוד החנית של ההתיישבות בארץ ישראל'. כשהודיעו על תוכנית ההתנתקות, פשוט לא האמנו שזה יכול להיות".

כחברת ליכוד שהתפקדה במטרה להשפיע מבפנים, היא עברה מבית לבית במשאל המתפקדים, אבל למרבה האכזבה הניצחון

במשאל זכה להתעלמות מצידו של ראש הממשלה, שהמשיך לקדם את תוכנית ההתנתקות. כשהיא אמא לשבעה, הצטרפה לשלב הבא במאבק. "בחודש תמוז ירדנו כל היישוב, אנשים, נשים וטף, לחממות כדי לשתול עגבניות ולהראות שאנחנו ממשיכים להאמין. פשוט המשכנו את החיים כאילו שלא תהיה התנתקות", היא מספרת. "אני זוכרת שהבת שלי, רחלי, הייתה בכיתה ו' לפני הגירוש. שנה אחר כך הייתה צריכה להיות לה בת מצווה בחנוכה, ובאו עיתונאים ששאלו 'איפה תהיה בת המצווה שלך?' והיא אמרה להם בפשטות ובביטחון: בנצרים. לא ידענו משהו אחר. הייתה לנו אמונה חזקה שאנחנו פה ולא הולכים לשום מקום. מצד שני, ראינו מה קורה, וראינו את ההיערכות של הצבא, וראינו שההפגנות לא עוזרות, וזה היה להחזיק שני עולמות".

בזמן שהם מחכים בנצרים לגירוש, הגיע משלוח מפתיע: "אחותי, שגרה ברמת הגולן, שלחה לי תוף וכתבה: 'אחותי היקרה, החלטתי לשלוח לך תוף זה, שיהיה מוכן ומתוקן לך מבעוד מועד לזמן שישלח השם לכם ניסים ונפלאות. כשם שהכינו אימותינו תופים ומחולות בזמן חשכת מצרים, וזכו להשתמש בהם בזמן הישועה, כן תזכו גם אתם בנצרים לצאת בשירה ובמחול בעזרת השם, כשיתבטלו הגזרות הקשות'. הילדים כמוכן מיד רצו לנגן בתוף, אמרתי להם: 'אני קושרת לו סרט כתום, התוף הזה לא ינגן עד שתבטל הגזירה' - ובאמת לא ניגנו בו עד היום".

"ביום של הגירוש לקחנו שקית חול מנצרים. יש בתוכה גם את הצמיד הכתום שהיה על היד שלי בכל תקופת המאבק", היא מראה לי את שקית החול השנייה. "אמרתי לילדים שלי שאנחנו יוצאים מנצרים עם שתי שקיות של חול: החול מימית והחול מנצרים. השעון של האמונה שלנו לא נעצר, הוא רק מתאפס. עד היום האמנו שלא נעזוב את נצרים, ומהיום אנחנו מאמינים שנחזור".

ביום הגירוש הם יצאו מנצרים בבכי. "אני זוכרת שהסתכלתי על נצרים בפעם האחרונה ואמרתי שאני אדאג שאף אחד לא ישכח את נצרים. מאז העברתי מאות הרצאות באולפנות, בשיבות תיכוניות, במכינות קדם-צבאיות, בפני חיילים ובפני כל מי שהסכים לשמוע. תמיד הייתי אומרת בהרצאות שהיום של העקירה מנצרים היה היום הקשה בחיי. ולעצמי הייתי אומרת: 'נ' מה, החיים שלי דבש. אני נשואה באושר, הילדים שלי בריאים, חוץ מהלידה השקטה שעברתי בחודש שמיני לא קרה לי שום דבר רע, אז בטח שזה היה היום הכי גרוע'. ואז הגיע היום שבו אבא שלי נפטר, לפני עשר שנים. מאז שאבא שלי נפטר יכולתי להשוות, ואמרתי: באמת היום של הגירוש מנצרים היה לי הרבה יותר קשה מהיום שבו אבא שלי נפטר. כי כשאבא נפטר, עם כל הצער ושברון הלב, זה טבעי, הילדים קוברים את אבא שלהם, אבל היום של הגירוש מנצרים היה עקירה של דבר משגשג ופורח".

"ואז הגיע שבעה באוקטובר, שמחת תורה תשפ"ד", היא אומרת בכאב, "בשמחת תורה עוד לא הבנתי עד כמה זה באמת היה היום הנורא בחיי. מאז אני אומרת שהיום הקשה בחיי הוא שמחת תורה תשפ"ד, ולא יום הגירוש".

השמו"צניקים דנים על בית הכנסת

לפני 15 שנה הקימה קבוצת משפחות מעקורי נצרים את היישוב בני נצרים בחבל שלום, סמוך לגבול עזה-מצרים. החבל,

שהוקם במקור למגורשי חבל ימית, הפך למרבה האבסורד בחסות ממשלות ישראל למקום מקלט גם למגורשי גוש קטיף, מהם גם כאלה שעברו את פינוי ימית. לצד בני נצרים הוקמו שלומית ונווה, שקלטו את מגורשי עצמונה ויישובים נוספים. "התחלנו 47 משפחות מנצרים, והיום אנחנו יותר מ־150 משפחות, חצי מהן במקור מכל מיני יישובים בגוש קטיף וחצי מהן סתם אנשים שפשוט רצו להצטרף אלינו".

במפגש הראשון של אנשי נצרים עם נציגי מועצת אשכול, הם ביקשו לשמוע למה וקוקים התושבים החדשים במועצה. "הייתה שם עובדת סוציאלית שהתפקיד שלה היה לקלוט אותנו, ואז היא אמרה: 'אנחנו מבינים שעברתם את הטראומה של העקירה, תגידו לנו מה אנחנו יכולים לעשות כדי לעזור לכם'. אחת החברות מנצרים ענתה: 'השאלה היא לא מה אתם יכולים לעשות למעננו, אלא מה אנחנו יכולים לעשות למענכם'. העו"סית אמרה שבעקבות ההתנתקות הם צריכים להקים צוותי חירום יישוביים, צח", ואמרו להם שבגוש קטיף היה צח"מ ממש טוב. אולי אפשר לעזור להם בהקמה של הצוותים הללו בעוטף".

ירחי הרימה את הכפפה והחלה לעבוד במרץ על הקמת הצח"מ ביישובי המועצה האזורית אשכול: "זה היה מפגש מדהים. הייתי באחד הקיבוצים של השומר הצעיר פה במועצה, ועל השומר־מסך בלפטופ שלי הייתה תמונה של בית הכנסת שלנו בנצרים. אחת מחברות הצח"מ שם אמרה: 'זואי, אני זוכרת את המבנה הזה, זה היה בית הכנסת שלכם בנצרים. מה תעשו עכשיו בבני נצרים? תקימו את אותו בית כנסת או משהו אחר?' ואמרתי לה: את נופלת בדיוק על ויכוח שיש אצלנו עכשיו ביישוב. היא אמרה שהיא חושבת שצריכים לבנות בדיוק את אותו הדבר. פתאום הרבש"ץ של הקיבוץ התערב ואמר: 'לא, מה פתאום? בני נצרים הוא לא נצרים. זה יישוב חדש, תבנו בית כנסת אחר - יותר גדול ויותר יפה'. ככה הם התחילו להתווכח ואמרתי להם: והיה זה שכרי, בקיבוץ הזה, השמאלני, שאין בו בית כנסת, מתווכחים על השאלה איזה בית כנסת לבנות בבני נצרים".

"היה לי נורא כיף להכיר את היישובים באשכול, זה היה ממש ריפוי בשבילי. גם להקים את היישוב, גם להתערב בקהילה של אשכול ולעזור להם", היא אומרת בחיוך, וממשיכה לתאר את התקופה בעוטף עזה לאחר הגירוש: "זמן קצר אחרי הגירוש התחילו לירות לכאן קסאמים. בעקבות מבצע עופרת יצוקה התעורר הצורך, וכך נכנסתי לעבוד במועצה. עבדתי בשני תחומים, בקליטה ורכוז צוותי חירום יישוביים בכל המועצה. אלו היו עשר שנים נפלאות. זה גרם לי להכיר היטב את היישובים מסביבי. יצרת קשרים עם הרבש"צים, עם הצח"מ ביישובים ועם העובדות הסוציאליות, ואחת מהן, רינת שגב אבן, נהייתה חברה טובה שלי. היא מבארי והיא נרצחה בבארי. בזמן הקורונה עזבתי את העבודה במועצה בגלל כל מיני שינויים שהיו, וגם לא אהבתי את כל הפוליטיקות של המועצה. לא הייתי טובה בזה. הפכתי לעובדת סוציאלית עצמאית, והמשכתי לעבוד עם הקהילה של יישובי העוטף. עבדתי עם מטופלים מנחל עוז, מכפר עזה ומכל חבל אשכול".

החברות שנגדעה בטבח

בשמחת תורה תשפ"ד התארחו בבית ירחי בבני נצרים ארבעה זוגות צעירים עם שבעה תינוקות, חבורה של בנה עמיאל מיישיבת מעלה אליהו בתל

אביב. "כל הבית היה עגלות ומוצצים", היא אומרת בחיוך של סבתא ותיקה. "רקדנו, פתחנו פה שולחן גדול וישבנו עד שעה מאוחרת לשוחח. בבוקר החג בעלי ואני החלטנו שנלך להתפלל ותיקין. אנחנו מתחילים להתפלל, הספקנו אפילו לשיר 'אֵל אֶדוֹן על כל המעשים', ופתאום התחלנו לשמוע אזעקות ונפילות. עוד אזעקה ועוד אזעקה", היא חוזרת לאירועי היום ההוא.

"יש לי אוזן טובה, ואני שומעת שהאזעקות גם מנווה ושלומית, אני שומעת שהאזור כולו מלא אזעקות ובומים. אני ראש צח", והסגן היה גם בוותיקין, הוא קצין בדרגה גבוהה בצבא. אני מסתכלת עליו ואנחנו ממש מבינים שהפעם זה משהו אחר", היא מתארת את רגעי האימה.

צורית שלחה את בעלה הביתה כדי לוודא שכולם בסדר, ורצה לחמ"ל. בנה, שכבר הוקפץ לצבא, מביא לה לשם את הטלפון הנייד: "אני מדליקה את הטלפון ומסתכלת בקבוצת ראשי צח"מ אשכול. זה היה נורא. לאט לאט הבנו שיש מחבלים בכל האזור, שיש מלחמה והמחבלים בדרך אלינו, ואז הגיעו אלינו הגופות של החבר'ה משלומית שיצאו להילחם בפרי גן". היא עוצרת ומספרת על המעורבות העמוקה שהייתה לה בקידום ההקמה של היישובים שלומית, פרי גן וכרם שלום, שכעת היו בלב הסערה. "אני מכירה שם את כולם".

"פתאום מתקשרת אליי גאולה רבי מכרם שלום ואומרת לי: 'עמיחי שינדלר נפצע'. באותו הרגע נפל לי הלב. הם משפחה שכולה, יש להם כבר בן שנהרג בפגיעה, והכרתי אותם כשהיו משפחה

בעשרת ימי תשובה הזמנתי אותן אליי הביתה לפגישה עם נשים מבני נצרים, ישבנו פה מעשר בבוקר עד שלוש וחצי אחר הצהריים ושוחחנו. אחת מהפעילות הכי קיצוניות הייתה וויאן סילבר מבארי. כל הזמן התווכחנו. היא אמרה: 'אתם צריכים להאמין, יש אנשים טובים בעזה, הם רוצים שלום. למה אתם חושבים שכולם חמאס?' אני מתווכחת איתה, היא מתווכחת איתי, ואנחנו מסיימות את היום בחיבוק. אמרתי לה: 'תשמעי וויאן, נשים עושות שלום זה מכל הארץ, אבל את מבארי ואני מבני נצרים. בואי נמשיך את השיח הזה, אנחנו חושבות על הכול הפוך - אבל את נכנסת לי ללב'. וויאן התלהבה מהרעיון והציעה שבפעם הבאה הן תיפגשנה אצלה בבית, בבארי". צורית אמרה לוויאן שבתקופת החגים היא לא תהיה פנויה, אז הן כתבו לעצמן תזכורת לשוחח ב־8.10, למחרת חג שמחת תורה,

"אמרתי לילדים שלי שאנחנו יוצאים מנצרים עם שתי שקיות של חול, החול מימית והחול מנצרים. השעון של האמונה שלנו לא נעצר, הוא רק מתאפס. עד היום האמנו שלא נעזוב את נצרים, ומהיום אנחנו מאמינים שנחזור"

ולקבוע פגישת. אך למרבה הצער למציאות היו תוכניות אחרות. וויאן נרצחה בביתה שבקיבוץ בארי. בתחילה היא הוגדרה כחטופה, אחר כך כנעדרת, ורק לאחר 38 ימים שרידי גופתה זוהו בביתה שבבארי. "כששמעתי שזיהו את שרידי גופתה, פשוט התחלתי לבכות", מתארת צורית בכאב, "ישבתי על האספלט בחנייה של המנהלת והתייפחתי".

המתנהלת ששיקמה את העוטף
שבוע וחצי אחרי פרץ המלחמה, מתקשר אל צורית חבר שעבד איתה ביישובים באשכול ואומר שהם מקימים מנהלת לשיקום עוטף עזה ומחפשים אנשים. "הסכמתי להצטרף. בהתחלה הייתי היחידה מעוטף עזה, אחר כך נוספה עוד מישהי מכפר מימון", היא מספרת. כמי שמכירה את האזור ואת תושביו, נפל עליה עומס רב. "נתניהו הגיע לביקור שם ואמר: 'אני אתן לכם כמה כסף שצריך, תשקמו לי את העוטף'. נהייתי פקידה, כל היום מול המחשב עם האקסלים של מנהלת תקומה, בעצם מלמדת אותם את האזור. מצד שני, אני עובדת סוציאלית, אז קיבלתי את התחום של רווחה וקהילה. אמרתי להם שרווחה פחות מעניין עכשיו, מעניין הקהילות. להחזיק את היישובים כיישובים, כדי שהם גם יחזרו הביתה כיישובים, שלא יתפרקו". לאחר ארבעה חודשי עבודה סביב השעון, ולאחר שדאגה להכניס את כל הסעיפים החשובים לשיקום הקהילות, עזבה צורית את המנהלת וחזרה לעבודתה כעובדת סוציאלית.

בוקר אחד, ארבעה חודשים לאחר תחילת המלחמה, היא מקבלת בווטסאפ תמונה מבן של חברים מהיישוב: שלט העץ שהיה תלוי בכניסה לביתם בנצרים. השלט היה תלוי הפוך במשך 19 שנה על פרגולה של משפחה ערבית. "כל כך שמחתי כשהגיע השלט הזה. כל אמצעי התקשורת רצו לראיין אותי, אבל כשהוא הגיע אני עוד עבדתי במנהלת והם לא נתנו לי להתראיין", נזכרת ירחי ומספרת מה ביקשה מהבן עמיאל, כיום כתב הכנסת של i24news ואז עיתונאי ב'מקור ראשון': "אמרתי לו: 'עמיאל, תעשה בליץ תקשורתי. השלט הזה צריך להגיע לכל הערוצים', וכך היה. המסר היה: לא רק אנחנו חיכינו לחזור לעזה, עזה חיכתה לנו. השלט חיכה לנו בעזה כדי שנחזור אליה".

"אנחנו חיים במציאות ניסית", היא אומרת בהתרגשות בהתייחס למלחמה בחזיתות השונות. "70 אחוזים מרצועת עזה בידי צה"ל, חזרנו לרצועת הביטחון בלבנון, ההישגים בסוריה וכמובן מול איראן ב'עם כלביא'. אני נמצאת בתחושה של הודיה מאוד גדולה, ואני חושבת שהדבר הזה לא מדובר מספיק. כל מה שסיפרתי לך עד עכשיו, לא מעניין אותי שתכתבי בכתבה. מה שמעניין זה שנבין באיזו תקופה אנחנו חיים, באיזו מציאות ניסית אנחנו חיים, שנראה את פעמי הגאולה. אנחנו בתוך נס ואנחנו בתוך התרחשות שלא הייתה כמותה. ה־7.10 היה יכול להיות יום השמדתה של מדינת ישראל, זאת הרי הייתה התוכנית - מתקפת פתע מצפון ומדרום והתקוממות פנימית של הערבים. אני אומרת ש־7.10 היה היום הנורא בחיי, והוא באמת כזה בחיי הפרטיים ובחיייהם של עוד המוני אנשים פה, אבל ברמה הלאומית, עם כל הכאב, קרה לנו נס עצום. השגחה מופלאה ותהליך מדהים של שינוי פני כל המזרח התיכון וגאולת עם ישראל בארצו".

"אם יבינו שהחינוך הוא העיקר
ולא רק נספח להוראה, לא יהיו
ילדים נושרים". אתיה דן

מהחנכת מהחופץ למסגרת

זה התחיל לפני 22 שנה במפגשים עם נוער נושר בפיצרייה, והפך לתוכנית מהפכנית שהצילה כבר אלפי בני נוער והעניקה להם הזדמנות לחזור למסלול. אתיה דן, מייסדת עמותת 'מניפה', מאמינה שעם הקשבה אמיתית, מעטפת נכונה וחשיבה חינוכית מחוץ לקופסה אפשר לעצור את תופעת הנשירה, שכבר הגיעה לממדים מדאיגים במיוחד

עתיה זר // צילום: נעמה שטרן

ום קיץ של ראשית החופש הגדול, צום י"ז בתמוז. במרכז צ'רנה לנערות בבית הכרם יושבות קבוצה של נערות ומשוחחות על משמעות הצום. בחדרים אחרים במרכז שאני חולפת על פניהם אני מזהה חדר מוזיקה, חדר אומנות, מטבח ולובי נעים שבו יושבות הנערות. באחד מהחדרים אני נפגשת עם אתיה דן, מי שייסדה את המרכז כחלק מתוכנית של עמותת 'מניפה' - עמותת שנוסדה בראשיתה כתוכנית למניעת נשירה של נוער ממסגרות חינוכיות, ומאז התפתחה והפכה למוקד המעניק מעטפת חינוכית-טיפולית הוליסטית לאוכלוסיות שונות. דן היא אמה לאחד עשר ילדים, תושבת נאות דוד ברובע הנוצרי בירושלים יותר משלושה עשורים, ורעייתו של מתי דן העומד בראש עמותת 'עטרת כהנים', הפועלת לגאולת בתים ברובע המוסלמי.

"איבדנו את ההבנה מה זה חינוך"

הרעיון להקמת 'מניפה' נבט לפני 22 שנים. בימים ההם הייתה אתיה דן מורה ומרצה לחינוך והחלה לכתוב דוקטורט בהיסטוריה, ובמקביל החליטה לרדת לשטח ולפגוש נוער באופן בלתי אמצעי. בימי חמישי בערב היא הייתה מגיעה למדרחוב בירושלים, יושבת בפיצרייה ומזמינה בני נוער ששוטטו באזור לשבת ולדבר איתה. "לא הפכתי את זה ל'זולה', אלא פשוט הייתי שם, במקום של הקשבה", היא נזכרת. השמועה על האוזן הקשבת בפיצרייה עברה מפה לאוזן, ועוד ועוד בני נוער החלו להגיע, רובם בני נוער שעזבו את מסגרות הלימוד. אט אט, מתוך השיחות ההן, התגבשה אצלה ההבנה העמוקה כי המערכת חייבת לפעול אחרת נוכח תופעת הנוער הנושר.

"כתבתי מכתב לשרת החינוך על כך שאי אפשר להשאיר את השוליים בבתי הספר בלי מענה", היא משחזרת. "היו אז מאה אלף ילדים נושרים שווהו ומופן, וזה רק הולך וגדל. המחקר אומר שעל כל אחד כזה יש עוד שניים שלא יודעים עליהם, שהם שקופים, כי הם מגיעים לבית הספר אבל לא לומדים, ולכן לא נספרים. באותה תקופה חשבתי שהבעיה היא בהוראה, ולכן התמקדתי בלחשוב איך לשנות את הגישה".

בעקבות פנייתה, קיבלה דן ממושרד החינוך תקציב להקמת פילוט תוכנית למניעת נשירה. הפעילות החלה בתיכון ג'נוגלי בירושלים בתוך כיתה ייעודית. הקונספט היה לשים בכיתה מחנך המשמש מעין מנטור, המכונה מו"ל - מורה לחיים, ולצידו מורים שעובדים בשיטת הוראה שונה. אולם לאחר שסטז'רים רבים עברו בתוכנית ההוראה שפיתחה, היא הבינה שמוקד הבעיה אינו בשיטות ההוראה אלא בחינוך עצמו. "מחנך מקבל תוספת שעות לחינוך כיתה", היא מסבירה, "אבל אף אחד לא שואל מה

זה החינוך הזה. בשנות ה-70 הייתה גישה של צבי לם שהלכה והתפתחה, שלפיה אין זכות לחנך ילדים בימינו, שאין ערכים, שהמורה לא צריך לחנך. איכשהו איבדנו את ההבנה מה זה חינוך".

המילה "חינוך" היא באמת קצת לא פוליטיקלי קורקט. היא אומרת: אני יודע מה נכון ואני אלמד אתכם.

"אפשר לקרוא לזה מאמן או מנטור, הרעיון הוא שהמחנך ממוקד בילד ויודע מה הוא צריך, וחינוך הוא במובן של פיתוח זהות. אז בכיתות 'מניפה' הדבר הראשון שעשינו זה ששמונו מחנך במשרה מלאה, שהוא לא מלמד בכלל. זה כולל קשר אישי אינטנסיבי ופיתוח של כל ילד באופן אישי וגם של הקבוצה כקבוצה, עבודה על הצד החברתי שלה ועל היעדים והמטרות שלה כקבוצה. וקרו דברים מדהימים רק מזה שהוספנו בעצם מודל חינוכי".

במקביל לעבודה בכיתה בג'נוגלי, החלה דן לעבוד גם עם בני נוער באחת מפנימיות הרווחה. שילוב זה הוליד רשמית את תוכנית 'מניפה', אשר במרכז עומדות כיתות שאותן מנווט מחנך, והצוות ממוקד בקשר ובהקשבה לילד, לצרכיו ולשאפותיו. התפיסה הייתה שהמחנך מתייחס לילדים 24/7, כולל הדרכת הורים ומורים. הלמידה הייתה מבוססת יותר על תרגול עצמי ופחות הוראה פרונטלית, זאת לצד המון פעילות

"ההורים הם חלק ממסע החיים של הילד, והם הפתרון לבעיות שלו". אתיה דן

להיות הוליסטית ולכלול מענים נוספים, שרואים את הילד השלם בתוך המשפחה והקהילה. עם הזמן פיתחה דן מודל בצורת מגן דוד, שהתחיל כמשולש אחד שהקדקודים שלו היו חינוך, תפקוד וטיפול. בהמשך השלימה את המודל במשולש נוסף שקדקודיו הם המשפחה, המסגרת והקהילה, מתוך הבנה שהמשפחה היא המובילה, אך המענה צריך להינתן כמכלול. "אנחנו משתדלים לתכלל הכול סביב הילד ולא לשלוח אותו לקבל חלקי שירותים במקומות שונים שלא מתקשרים זה עם זה", היא מסבירה, ומדגישה כי הכול נעשה בגובה העיניים, במטרה שהילד ירגיש נורמטיבי ככל האפשר.

מענה לחיילים ולנערי גבעות

מרכז בירושלים, שבו מתקיים הריאיון, הוא דוגמה לנרמול הזה. רוב הבנות במרכז מתמודדות לאחר אשפוז בתחום הנפשי, והן לומדות, מנגנות, יוצרות ופועלות כקבוצה. "הן מקבלות יחס נורמטיבי לגמרי", משתפת אתיה, "זה לא מקום שמונהל על ידי פסיכיאטר, כי פסיכיאטר הוא רופא, ואנחנו מנהלים את זה עם חשיבה חינוכית-טיפולית. צריך גם את הפסיכיאטריה והתרופות, אבל כשילוב חינוכי-טיפולי. זה כמו שתגיד: הכתף הזאת חולה והשנייה בריאה. בכל אחד מאיתנו יש משהו חולה ומשהו בריא, אנחנו רוצים להעצים את החלק הבריא. שאדם יבין שהוא קודם כול בריא ושלם ויש בו חלק שצריך טיפול, ולא להגדיר אותו כחולה. כך אפשר לראות את המצב כמשבר חולף. מהסיבה הזאת לא הקמנו בתי ספר של 'מניפה', כי אז היינו מנציחים את המצב הזה, כאילו זה נוער סוג ב'. גם למקרה הכי קשה התייחסתי כאל משבר חולף, ואנחנו משדרים את זה לילד מהרגע הראשון".

דן קובלת על המצב הקיים, שבו בכל הקשור

חברתית. עם השנים הבינה דן שאי אפשר להסתפק בחינוך בלבד, ויש הכרח לשלב בתוכנית גם כלים טיפוליים מערכתיים, כמו טיפול פרטני, הדרכת צוות, הדרכת הורים וטיפול קבוצתי. נקודת המפנה התרחשה בשנת 2012, לאחר שב'מניפה' ביקשו ממחלקת המחקר של הכנסת נתונים על מספר הילדים הזקוקים לטיפול.

"הנתון שזעזע אותי", מספרת דן, "היה

"לפני 'מניפה' לא באמת עשיתי עבודה חינוכית, הייתי בורג במערכת. עבודה חינוכית היא חשיבה אחרת לגמרי. אם את לומדת להקשיב באמת, את לא נבהלת מהילד. ב'מניפה' אין בעיות משמעת. לדעתי כל האלימות והבריונות זה כי אין הקשבה. אדם מרגיש כמו חיה בכלוב כשאף אחד לא שומע אותו ולא מבין מה קרה לו"

שמתוך 170 אלף ילדים שזקוקים לטיפול, רק 12 אחוזים מקבלים אותו. יש יותר מ-150 אלף ילדים שלא מקבלים עזרה, ולרוב הם יהיו אלה שאחר כך יזוהו כנושרים. אז לב הבעיה הוא לא שבמשרד החינוך לא יודעים ללמד, אם כי בהחלט יש מה לשפר, אלא שהילדים לא פנויים ללמידה. וזה משהו שיכולנו לראות בשטח. באחד המקומות הפעלנו תוכנית בשיתוף עם קק"ל לקידום בפריפריה, וילד אחד שהיה גאון במחשבים אמר: 'אני לא יכול ללמוד כשאבא שלי מאיים להרוג את אמא שלי'. במקום אחר היה ילד שאמר: 'לפני שאתם נותנים לי מחשב, קודם תנו לאמא מיטה'. אז באמת הבאנו לאמא שלו מיטה. בעצם מה שהוא אמר זה שהוא לא מסוגל ללמוד כשזה המצב בבית".

דן והעמותה הבינו שההתייחסות לנוער חייבת

לבריאות הנפש אין מענה שיקומי לילדים ונוער בקהילה. לדבריה, 'מניפה' היא כיום המסגרת היחידה המציעה מקום משלב ובונה לילדים אלו, מתוך אמונה שאדם מחלים שמרגיש עצמאי נשאר בקהילה ואינו זקוק להוסטל לכל ימי חייו. "נערה יכולה להגיע לכאן שמוטת כנפיים ולצאת מפה בהצטיינות, להדריך בתנועת נוער ולהמשיך לשירות לאומי, והכי חשוב - להרגיש נורמטיבית". כיום 'מניפה' מציעה לבתי ספר, באמצעות מערכת גפ"ן, תוכניות המעניקות תמיכה וטיפול קבוצתי לילדים שנבחרו על ידי יועצת בית הספר. העבודה הקבוצתית מאפשרת לילדים לשתף דברים קשים שעברו ויוצרת נורמליזציה שמקלה על ההתמודדות. במקביל הורחבה הפעילות מנוער המוגדר כנושר גם לנוער המוגדר כמנותק, אשר מקבל מענה לעיתים במסגרת קידום נוער. ב'מניפה' מרחיבים את המענה מעבר לנושא הלימודי, גם למעטפת חברתית ורגשית.

החזון לא נעצר בגיל התיכון. לפני קצת יותר מעשור ניגשה 'מניפה' למכרז לליווי חיילים בודדים ויוצאי אתיופיה במהלך שירותם הצבאי. לכל חייל בתוכנית מוצמד מנטור אישי המלווה אותו לאורך שירותו - דמות שפועלת כאח גדול, מעבה את העורך המשפחתי ומסייעת בהתמודדות עם קשיים במטרה למנוע את נשירתם מהצבא. דן משתפת בפגישה הצפויה לה באותו יום עם אגף כוח אדם (אכ"א) בצה"ל, המתקיימת לבקשת האגף, בניסיון להתמודד עם בעיית הנשירה בצה"ל בכלל. "ראש אכ"א גילה לאחרונה שבכל שנה יש נשירה של 4,000 חיילים. אז ישבתי וכתבתי נייר עבודה, איך נותנים מענה למספר כזה של חיילים. קודם כול צריך להאמין שאפשר".

חלק גדול מפעילות 'מניפה' בראשית הדרך וגם היום נעשה בגבעות יהודה ושומרון, שאליו הגיעו בני נוער שבחרו לעזוב את מסגרת הלימודים. "'מניפה' היה סוג של תעודת ביטוח בשביל הנוער הזה", אומרת דן. "הם ידעו שגם אם הם עוזבים את המסגרת, הם יסיימו את הבגרויות דרך 'מניפה'". דן משתפת כי בעתיד הקרוב עתידים לקום ביהודה ושומרון מספר מכ"סים - מרכזי לימוד טכנולוגיים, במטרה לתת מענה לבני הנוער הנושרים הרבים המאכלסים את הגבעות. "זו פעם ראשונה שאומרים שיש נוער שצריך מענה שונה. כי להכניס אותם לרווחה זה לא נכון, וגם בית ספר רגיל לא נכון בשבילם. יש הרבה מאוד ילדים שנמצאים במין מסע חיים שהוא לא קל להם לא רגשית ולא נפשית, לפעמים זה בא עם אידאולוגיה, אבל גם היא צריכה הנחיה, איך בדיק אני מפתח את האידאולוגיה שלי. אני חושבת שילד צריך מבוגר אחראי. הוא צריך להרגיש ילד, גם אם הוא מחליט לעשות דברים משמעותיים".

יש מקרים שאת חושבת שאין סיכוי שתצליחי? דן משיבה בסיפור על בחורה בת 17 שביקשה להיפגש איתה. "היא שמעה עלינו ואמרה שהיא רוצה ללמוד. הצעתי לה ללמוד בכיתה לנערות בירושלים והיא אמרה 'אבל אין לי איפה לישון'. סיפרה שהיא פליטת כת, עברה הרבה התעללויות, וכשהסיפור התפוצץ הילדים בכת הועברו לפנימיות רווחה והיא התגלגלה בין פנימיות והגיעה גם לכלא. כשאני פגשתי אותה היא הייתה הומלסית ברחוב. הצוות שלי אמר: 'הגומת', זו נערה שצריכה פנימייה. אין לה כלום והיא לא למדה כלום עד עכשיו'. אבל כמנכ"לית העמותה יכולתי להחליט, והחלטתי לקחת את הסיפור. קודם כול מצאנו משפחה נהדרת שאימצה אותה, שהיא בקשר איתם עד היום. אז אותה בחורה למדה, עשתה בגרויות, נלחמה כדי לעשות שירות משמעותי בצבא למרות העבר הלא פשוט שלה, הייתה קצינה בקבע, הייתה

מצטיינת רמטכ"ל וקיבלה אות הצטיינות מנשיא המדינה. הפתרון של המדינה היום הוא לשים ילדים כאלה בפנימיות רווחה, הרבה פעמים בלי לתת מענה אישי ספציפי לילד. את הילדה הזאת עטפנו מכל הכיוונים, כולל תמיכה כלכלית". דן מודה כי לא כל סיפור הוא סיפור הצלחה מידי, ולעיתים פירות ההשקעה מופיעים בשנים מאוחרות יותר.

מאז הקורונה: 30 אחוזי נשירה

לדן יש משנה סדורה, לעיתים ביקורתית, לגבי התנהלות מערכת החינוך. לטענתה, מענה חינוכי אמיתי יפתור את רוב הבעיות. מענה שכזה יוכל לבוא אם המדינה תעמיד מוזן במשרה מלאה, בלי להיות מורה, בכל כיתה בישראל. "אם יבינו שהחינוך הוא העיקר ולא רק נספח להוראה, לא יהיו ילדים נושרים. אני לגמרי מאמינה בזה. הרי כבר לפני 200 שנה היה משגיח בשיבה שהתפקיד שלו לא היה ללמד".

הביקורת שלה מופנית גם כלפי מנהלי מוסדות. "מנהלים שמנסים ילד לא לוקחים אותו יד ביד למוסד אחר", היא קובלת. "לפעמים מנהל מוסד מקבל ילד עם כיפה גדולה ופאות, ואז ביום שהילד מוריד את הפאות, המנהל אומר: 'מצטער, זה כבר לא שייך אליי, לך הביתה'. הגישה שלי היא אחרת. אני אומרת: לא משנה את מי קיבלת, הוא שלך. אתה לא יכול לעזוב אותו. ילד שמתחיל לנשור, לא בקלות מוצא מקום אחר. אני חושבת שהרבה בני נוער נושרים כי המנהלים מתמקדים בלשמור על המסגרת ולא על הילדים, ותמיד זה קונפליקט על מה צריך לשמור יותר. לדעתי צריך לאפשר כמה שיותר, ולא להיבהל. אני לא אומרת שזה אידיאלי, אבל האפשרות השנייה, של לזרוק את התלמיד, היא יותר חמורה בעיניי. אחרי שזורקים ילד מהמסגרת הוא מתדרדר במהירות. הרבה פעמים המורדות הזאת היא צעקה של הנוער כדי שיראו אותם. ואם בצורה שיטתית אנחנו נראה כל אחד, אז לא יצטרכו את הצעקה הזאת".

דן מתייחסת להיבט הדתי-רוחני של תופעת

הנשירה. "הרבה מהנוער שפגשתי שכביכול סטה מהדרך, זו תופעה שצווקת לשמיים, צעקה שאומרת: אני רוצה להבין מי זה הקדוש ברוך הוא בשבילי, רוצה להבין מה זה אומר לי. אתה לא יכול למכור את הקדוש ברוך הוא לאלף ילדים באותה צורה. היום יש הרבה יותר אמונה ורוחניות מבעבר, גם אם זה לא נראה כלפי חוץ. השאלה היא איך במוסד חינוכי מדברים עם ילד שנראה כאילו הוא בועט, כשלא מדברים על איך הוא נראה אלא על מי שהוא. זה לא קל, וזה דורש מהמחנכים הרבה תעצומות נפש".

היום לכל ילד יש מוסד שמחויב לקבל אותו? "כן, אבל אין באמת הקשבה לצרכים של הילד",

"הרבה מהנוער שסטה מהדרך, בעצם צועק: אני רוצה להבין מי זה הקדוש ברוך הוא בשבילי, מה זה אומר לי. אתה לא יכול למכור את הקדוש ברוך הוא לאלף ילדים באותה צורה. השאלה היא איך במוסד חינוכי מדברים עם ילד שנראה כאילו הוא בועט. זה לא קל, וזה דורש מהמחנכים הרבה תעצומות נפש"

אומרת דן, "לא מנסים לתפור לילד משהו שמוטאם לו. ובכלל, היום מנהלים לא פנויים לעסוק בחינוך כי הם עסוקים המון באדמיניסטרציה. כשהייתי מחנכת היו לי שלוש שעות חינוך, והייתי צריכה להחליט על שתיים או שלוש נערות שאני ממוקדת בהן. ב'מניפה' אנחנו עושים ישיבות צוות והדרכה כדי לוודא שלא פססנו אף אחד". לאחר הקורונה, לדבריה, המצוקה החמירה. "מאז הקורונה כמות הנשירה הולכת וגדלה והיא כבר מעל 30 אחוזים. זה כבר לא עניין של משרד החינוך לבדו. לדעתי צריך להקים רשות למניעת

נשירה. זה מגה-פיגוע, כי ילדים שמתדרדרים עכשיו זה ישפיע על העתיד שלהם ועל הבית שיקימו. כי כשאתה נמצא בצומת ופונה להתנהגות לא בריאה, אם זה סמים ואלכוהול או דיכאון והסתגרות בבית מול המחשב, אז יש המון קושי ובדידות. לא יכול להיות שמשרד החינוך יגיד שמי שצריך טיפול שילך לרווחה".

לדעתה של דן, היום בעידן הלמידה הדיגיטלית, עיקר הזמן בבית הספר צריך להיות מוקדש לחינוך חברתי ופחות ללמידה פרוטגטלית. "היום ילד יכול לפתוח מחשב ולקדם את עצמו, אבל אף אחד לא ירכוש חברים כשהוא מול המחשב בבית. לכן מוסד חינוכי צריך להתמקד יותר בחינוך".

זה נשמע שהמוסד החינוכי צריך להפוך לקייטנה.

"המילה קייטנה מאוד מקטינה ונותנת תחושה שלא עושים משהו משמעותי", היא מתנגדת. "תראי למשל במרכז כאן היום. הבנות יושבות, מדברות ביניהן, עושות המון דברים שמפתחים אותן. אני חושבת שזה התפקיד של משרד החינוך היום. בית הספר הוא קודם כול מוסד חינוכי-חברתי. ב'מניפה' יש מקום פיזי ללמוד בו עם מורים שמלמדים מקצועות לבגרות, אך המוקד נשאר חינוכי והעבודה עם התלמידים דורשת שיח ומשאבים פנימיים, ולא משמעת כפויה".

עם השנים הגיעה דן להבנה שההורים חייבים להיות חלק מהמכלול, וכך הרחיבה 'מניפה' את פעילותה בפריפריה לתוכניות המשלבות עבודה עם ההורים. ובכלל, ההורים מעודכנים באופן שוטף במצב של הילד. "למעט מקרים חריגים, ההורים הם אלה שמלווים את הילד במסע החיים שלו, ולכן הפתרון חייב להיות יחד איתם. הם צריכים להיות שותפים לכל אורך הדרך ולא להיכנס לתמונה רק כשהילד לא מתפקד", היא אומרת. "אני לא שואלת מי אחראי, אני שואלת מה הפתרון, ואין לי ספק שההורים הם הפתרון, והם צריכים להיות בקשר שוטף עם הילדים שלהם. גם אם הילד או הילדה מתגוררים באיזו חווה מרוחקת, צריך להגיע אליהם, להיות בעולם שלהם. צריך להבין שהורים, וזה לא משנה אם יש לנו ילד אחד או אחד עשר ילדים, הם חלק מהחיים של הילדים. המערכת צריכה לתת הרבה מקום להורים. אני כל הזמן אומרת להורים: לא משנה אם אתם הבעיה, אתם הפתרון, אז תשקיעו בפתרון. חבל לבזבז את האנרגיות על השאלה מי אשם ולמה. אתם צריכים להיות חזקים ומלאי אמונה".

"למדתי ליהנות מהחיים עצמם"

פריקט נוסף שיוזמה דן הוא 'צ'ידת חלו"ם אישי' - ראשי התיבות חינוך לחזקת ומציאות אישית. "בנינו אותה לפני המלחמה, הקדוש ברוך הוא ניהל אותנו". בניידת יש טיפולים וסדנאות העצמה קצרות מועד, בשילוב כלים טכנולוגיים כמו משקפי מציאות מדומה ושאלון חזקת ממוחשב. הגישה מאחורי הפעלת הנשייה גורסת שלא תמיד נדרש טיפול ארוך טווח, וכי המיקוד צריך להיות על חיזוק ולא על חיפוש פגמים.

"בנינו את זה בהתחלה מתוך חשיבה שאצל ילד מתמקדים באבחון פסיכודידקטי במה הוא לא טוב, ואף אחד לא בודק במה הוא כן טוב",

צילום: ליעד וייטמן עבור חני

"העמותה מתמודדת גם עם תופעת הנשירה בצה"ל". ביקור מנטורים מעמותת 'מניפה' בבית הנשיא

מסבירה דן. בעקבות המלחמה הרחיבה הנשייה את קהלי היעד שלה. "הגענו למחנה שורה", היא מתארת, "והחיילים שהשתתפו בפעילות לא הפסיקו לדבר שלוש שעות. שאלנו אותם: מה הדבר הטוב שלקחתם מהסיפור הזה? כי בסוף אתה יכול לטבוע בתוך הרע שאתה רואה. והחוכמה זה לקחת את החוט שאתה יוצא מחוץ איתו, ולהעצים דברים שקרו לך. אנחנו עובדים על טווח קצר, כי לא כולם צריכים טיפול". העיקר בעיניה הוא לפתח באדם חוסן, "שהוא יעמוד על הרגליים ולא יהיה תלוי, לא ב, לא במטפל, לא באף אחד. שהוא יודע מה הוא רוצה ולאן הוא מתקדם".

איך את מתארת את התהליך שאת עברת לאורך השנים הללו, מאז המפגשים בפיצה?

"לפני 'מניפה' לא באמת עשיתי עבודה חינוכית, הייתי בורג במערכת. עבודה חינוכית היא חשיבה אחרת לגמרי, וזה משהו שקניתי בזכות הילדים של 'מניפה'. אם את לומדת להקשיב באמת, להסתכל בגובה העיניים, את לא נבהלת מהילד. ב'מניפה' אין בעיות משמעת. אני חושבת שכל האלימות והבריאות זה כי אין הקשבה. אדם מרגיש כמו חיה בכלוב כשאף אחד לא שומע אותו ולא מבין מה קרה לו".

"ברמה האישית", היא מוסיפה, "התחלתי ללמוד לעומק שיטות טיפוליות כדי להבין גם את עולם הטיפול. אני אומנם אשת חינוך ולא מטפלת, אבל אי אפשר לדבר בלי להבין כלים טיפוליים לעומק. בסך הכול אני יכולה לומר שהשינוי העיקרי שעברתי הוא שהפכתי למנהלת. לא תכננתי את זה, אבל אני חושבת שאני מנהלת טובה. בכל רגע נתון יש לי 200 עובדים, אז זה דורש תכנון וחשיבה איך מצמיחים את העובדים, איך נותנים להם ביטוי ויוצרים שינוי. היום אני פחות עם הילדים ויותר עם הצוותים, ומול שותפים ופקידי ממשלה. הדבר הכי חשוב זה לא להפסיק לזום, לא להתקבע. ומבחינתי כל הזמן לזום זה להיות במקום של חוסר ודאות, של ללכת אל הבלתי נודע עם המון אמונה בקדוש ברוך הוא. אמונה שהטוב יצא, אם נאפשר לו להיכנס".

דן חולמת על פרויקטים נוספים, ומציינת בצער-מה שהיא לא מספיק עוצרת כדי ליהנות מהפירות. "זה אולי נשמע כמו צניעות אבל זה לא", היא מודה. "אנשים צריכים ללמוד לעצור ולהתבונן וליהנות מהפירות, מהילדים שלהם, ממה שהם עושים. ילדים צריכים שיהנו מהם. לא מזמן הלכתי עם הבנות שלי לבריכה. אני לא מתה על זה, אבל הן החליטו לארגן, והן כל כך נהנו, ואני לומדת מזה שצריך לפעמים פשוט ליהנות. אני חושבת שאנחנו, הדור השני לשואה, גדלנו בתחושה כזו של עשייה. למשל ילדתי אחד עשר ילדים, כי תמיד הבנתי שזו הדרך שעם ישראל יחזור לעצמו. הילדים שלי כבר לא מרגישים ככה. הם נהנים מהחיים עצמם, וזה ערך חשוב".

את התובנות הרבות שצברה במרוצת השנים איגדה דן לאחרונה בספר שנקרא 'דיאלוג בין כאב לתקווה'. הספר מתעד את העשייה ב'מניפה' בעיקר בעשור הראשון, וכולל מונולוגים של בוגרי התוכנית שרואים אותה מפרספקטיבה של זמן, וכן מונולוגים של מורים ושותפים, כאשר בסיום כל מונולוג מביאה דן את התובנות שלה מהתהליך ונקודות למחשבה. "בגדול", מסכמת דן, "מה שגילינו בתחילת הדרך לא השתנה: אנחנו בעצם תוכנית לפיתוח מוטיבציה. ברגע שילד רוצה - השמיים הם הגבול".

צילום: מרים פייגא בונימוביץ

רחל סלע

74

נשואה לאלי, אמא לשמונה

תושבת שילה

מרצה לתנ"ך, כעילה למען המקדש ומפעל החוות

את הלימודים. הוא בנה לי מערכת לימודים מיוחדת, ויחד איתו צוות המכללה עשו בשבילי מעל ומעבר."

הוראת תנ"ך // מאז השחרור מהצבא לימדה תנ"ך בשלל מוסדות חינוך, ממלכתיים וממלכתיים-דתיים, לצעירים ולמבוגרים. "עד היום אני מלמדת בקהילות ובמדרשות ואיפה שמבקשים ממני". כבר בכיתה ד' החליטה שתהיה מורה לתנ"ך, "אולי כי אמא שלי אהבה תנ"ך. עד היום אני מתרגשת מכל שיעור, למרות שאני מורה לתנ"ך כבר יותר מ-50 שנה. אני מאמינה שאם המורה אוהבת את התנ"ך בכל ליבו - התלמידים יתחברו גם הם".

בית המקדש // במקביל להוראת התנ"ך עוסקת רבות בבית המקדש והעלייה להר, בשיעורים, הסברה ועוד. "אני לא יודעת איך נכנס בית המקדש לחיי, אבל זה התחיל כבר לפני עשרות שנים ולאט לאט הלך והתעצם. ארגוני סיורים מיוחדים בנושא בית המקדש והשתדלתי ללמד ציבורים שונים על המקדש".

צימאון למקדש // בשיעורים על המקדש אני מבקשת: תוציאו את המקדש מהפסוקים ותתחילו לחיות אותו. צריך לפעול כדי להקים אותו. יש לנו מחויבות למקדש. בית המקדש הוא הלב של העם היהודי. בעשורים האחרונים עם ישראל מתעורר למקדש בענק. אם פעם ביקשו ממני שיעור מקדש פה ושם, היום אני רצה משיעור מקדש אחד לשני. ואם פעם עלו להר כמה משוגעים, היום זה המונים. אומנם בית המקדש עדיין לא קם, אבל ההתעוררות למקדש היא מדהימה".

אלחנן // "נולד בנס, במשקל נמוך ולפני הזמן. הצוות הרפואי לא האמין שהוא ישרוד, וברוך ה' הוא גדל לתפארת. הוא היה ילד מלאכי. מחונן ברמות. ילד רוחני, מחובר לה'. נשמה גבוהה מאוד. בכיתה ה' ביקש לעזוב את בית הספר וללמוד בשיבה. הגענו לפשרה: אחרי בית הספר הוא למד עם הבחורים בשיבה ולבד, וחזר הביתה בשעת לילה מאוחרת שמח וטוב לב".

אובדן // חמישה שבועות אחרי בר המצווה נפטר אלחנן, בעקבות תאונה טראגית שבה התחשמל על גג מבנה הגנרטור. "כתבנו על המצבה שלו את הפסוק שהכי התאים לו: 'נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה', כך הוא חי וכך הוא נלקח. זכינו שיגדל אצלנו 13 שנה. זו אבדה גדולה, אישית ומשפחתית. הגענו גדול, הוא חסר לכולנו. העולם הפסיד, אבל הקדוש ברוך הוא הוא זה שמנהל את העולם".

שילה // לפני 17 שנים עברה עם משפחתה ליישוב שילה. "כדי להתקרב לילדים ולנכדים עברנו לשילה. רצינו להיות סבא וסבתא זמינים ומעורבים, וזו הייתה אחת ההחלטות החכמות בחיינו. הזמינות למשפחה היא נהדרת. שילה הוא יישוב קסום, חם ומחבק. באופן אישי מרגש במיוחד לחיות במקום שנושם ומדבר תנ"ך".

המכללה // במרוצת השנים למדה לתואר ראשון ושני במכללה בבית וגן, בהסדר ייחודי. "אני חבה חוב עצום לראש המכללה, הרב קופרמן, שקיבל אותי בלי מבחני כניסה. כשהגעתי לא ידעתי אפילו לקרוא כתב רש". הוא האמין בי ואפשר לי לצלוח

אלי // במהלך השירות הצבאי נישאה לאלי, בן קיבוץ עין הנצי"ב. "החתונה שלנו הייתה מאוד מעניינת. הרב דרוקמן חיתן אותנו. הקיבוצים עין הנצי"ב ומעוז חיים קרובים גאוגרפית, אבל תהום מפרידה ביניהם. המשפחה והאורחים של אלי היו דתיים והאורחים שלי היו חילונים מהקיבוץ, והיה קירוב לבבות מיוחד במינו". כזוג צעיר קבעו את ביתם בעין הנצי"ב".

החצי השני // אלי סלע, בן 77. "במקצועו חקלאי, רפתן, וכשעברנו לשילה ניהל חברה לדשנים אורגניים לחקלאות. שותפי הנאמן, תומך בי בכל מעשיי. מקדיש מזמנו לשבת וללמוד תורה. הוא נושא אותי על כפיים, כיף להיות אשתו, זכיתי".

הנחת // שמונה. אריאל בן 53, עומר בן 51, אביטל בן 49, אלחנן ז"ל, "נולד בנס גדול ונקרא ליישיבה של מעלה בגיל 13 וחמישה שבועות", ידידיה בן 45, מוריה בת 43, אלעד בן 37, ואחרונה חביבה תחיה בת 35. "הילדים הם נחת גדולה ואור גדול בחיים שלנו".

עוזבים את הקיבוץ // כשילדיה גדלו עברה עם משפחתה לחיספין שבגולן. "אהבנו את הקיבוץ, אבל כשאריאל היה בר מצווה החלטנו לעזוב כדי שיקבלו חינוך ישיבתי יותר. הרווחנו עולם ומלואו. קודם כול זכינו לחיים עצמאיים. הייתי בת קרוב ל-40 ולא ידעתי לגהץ, לכבס ולבשל. פתאום למדתי לבשל בעצמי. היה לנו נפלא בחיספין. רמת הגולן הייתה אי של שקט ושלווה, יופי וטבע. היינו שם 23 שנים".

התחלה // לפני 74 שנים בקיבוץ מעוז חיים, במזרח עמק בית שאן, "קיבוץ לא דתי, להורים אידיאליסטים ומראשי הקיבוץ". הצעירה מתוך שלושה אחים.

אבאמא // יהודה'ה טל ז"ל. "אבא היה חקלאי ועסק בשלל תפקידי ציבור ומשק בקיבוץ. היה לוקח אותי כילדה לשיבות של התנועה בתל אביב. זה ריתק אותי. אמא, אראלה ז"ל, הייתה מורה נערצת. נפטרה מסרטן בגיל 49 כשהייתי בת 12. זה היה אובדן גדול בשבילי. למדתי המון מההורים שלי, אהבת טיולים, חיבור להוראה ועוד".

בת קיבוץ // "גדלתי בשקט ובשלווה בבית ילדים, לא גדלנו עם ההורים. בחיים לא אכלתי אוכל של אמא, בחיים ההורים שלי לא העירו אותי בבוקר ושלחו למוסדות החינוך. זה היה התפקיד של המטפלת. לבית של ההורים קראנו חדר ולא בית. לפעמים בלילה הייתי בורחת מבית הילדים לחדר של ההורים, אבל הם היו מחזירים אותי לבית הילדים. היום אי אפשר להבין את זה, אבל ככה חיינו. גדלנו בתודעה שהקיבוץ הוא נור הבריאה והיצירה המושלמת עלי אדמות".

בלי בגרות // למדה בבית הספר הקיבוצי, "בלי תעודות, בלי ציונים ובלי תעודות בגרות. הרצינול היה שלומדים בשביל אהבת הלימוד. לא היה לנו שום תמריץ. אני אהבתי ללמוד, אבל כשרציתי ללכת לאוניברסיטה לא היו לי שום תעודות להראות, אז מנהל התיכון לקח אותי למשרד שלו וביחד המצאנו לי תעודה וזו התעודה שלי עד היום".

שיעור תורה // במהלך כיתה י"ב חזרה בתשובה בהשפעת הרב דרוקמן זצ"ל. "הייתי נערה מאוד אידיאליסטית ונאורה, וממש האמנתי שהעולם הדתי חייב לעבור מן העולם. באחד הימים פגשתי באקראי בחורה שסיפרה על שיעור תורה לחבר'ה מהקיבוצים והחלטתי להצטרף לשיעור במטרה לפוצץ אותו. הרב שהעביר את השיעור היה לא אחר מאשר הרב חיים דרוקמן. אני לא הפסקתי להתרים ולהקשות עליו".

חוזרת // "באתי שוב ושוב לשיעורים במטרה לפוצץ אותם, ובין ההתקפות שלי נשביתי בקסמה של היהדות. ראיתי שיש ערכים. התחברתי לדת דרך המסגרת של המצוות, שמחנכות את האדם להיות טוב יותר. בהמשך גם הקדוש ברוך הוא נכנס לחיי. בהתחלה הסביבה הרימה גבה. אח שלי היה אומר שחזרתי לתקופת ימי הביניים, אבל אבא שלי היה פתוח מספיק כדי לקבל את זה".

לידה רוחנית // "הצטרפתי לקבוצת הקיבוצניקים שלמדה תורה והייתי עושה שבתות אצל הרבנים שלימדו אותנו. הייתי המון שבתות וחגים אצל משפחת דרוקמן, שקיבלה אותי בבית קטן וצפוף ברוחב לב. אני חייבת לרב דרוקמן ולכל משפחתו את הלידה הרוחנית שלי. הם קיבלו אותי כמו שאני. יש בי הכרת הטוב עצומה. הרב דרוקמן היה אור גדול בעולם של אהבה לכלל ישראל, עם סבלנות אין קץ. יכולתי להתקשר אליו בכל שעות היממה והוא היה הכתובת שלי לכל דבר".

נפגשים // שירתה במדור הפסיכוכני במיון של המתגייסים ליחידות השונות. במסגרת השיעורים של בני הקיבוצים יצאה לשבת בקיבוץ הדתי עין הנצי"ב. "רצו שנכיר מה זה שבת בקיבוץ. בליל שבת החבר'ה הדתיים מהקיבוץ הגיעו לדבר איתנו. בין הבחורים היה בחור בשם אלי, מבוגר ממני בשלוש שנים, והמשכנו לדבר. ככה הכרנו".

במגרש הביתי

"הולכת לישון בשעה שתיים אחר חצות. בשנים האחרונות מרשה לעצמי להתפנק וקמה כשמתעוררת. במהלך היום מנסה לעמוד בקצב מרוץ החיים, מספיקה טיפה מכל ים המשימות ומשתדלת לשמוח במה שכן עשיתי".

"אני מאוד אוהבת לשיר ושרה לעצמי בקול. כמעט לא שומעת מוזיקה, קצת בנסיעות שירי ארץ ישראל הישנה ושירי קודש".

"יום לנשום עמוק, לעצור את מרוץ החיים, להתרווח, לשוחח, ולקרוא את כתבי הרב סולובייצ'יק".

הרבנית ד"ר שרה דרוקמן ז"ל. "מופת לתורה, צניעות וחסד, אהבת אדם, אהבת העם ואהבת הארץ".

"כלום. הכול מאיתו יתברך, גם כשהנהגתו נפלאה בעינינו ואיננו מבינים אותה".

"מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, הארץ במשמעות שישעיהו מתכוון - כל העולם. דעה לא במשמעות של שכל אלא במשמעות של דבקות עמוקה".

"אמשיך לעשות כמיטב יכולתי במעגלים השונים של הפרט והכלל, כל מה שיוסיף טוב לעולם, כל מה שיקדם את תורת ישראל, את עם ישראל ואת ארץ ישראל".

שיעור בגבעה//

באקראי לנושא הגבעות והחוות. "התקשרה אליי אמא וביקשה: יש לי בנות בגבעת מעוז אסתר, בבקשה תלכי להעביר להן שיעור. לא הכרתי את הגבעות, וכשביררתי במה מדובר אמרו לי: 'אלה כמה בנות משוגעות שזרקות על גבעה'. בכל זאת החלטתי להעביר להן שיעור, ובחיים לא היה לי שיעור כזה. התשוקה לקודש, האש בעיניים והידע העצום. התאהבתי בבנות האלה. אהבת הקודש שלהן מעיפה את התקרה לשמיים. פגשתי מסירות אין קץ לארץ ולקדוש ברוך הוא".

דור החלוצים//

אליהן בכל שבוע, ומאז זה התפתח. הבאתי אוכל, וגייסתי מהשכנות. זה התפתח לתמיכה בעוד ועוד חוות וגבעות. מדובר בדור החלוצים שמעשיהם הם תרומה היסטורית לתולדות ישראל. והמפעל הציוני הזה הולך וצובר תאוצה".

גאולה//

"כיום אני משקיעה למענם בדרכים שונות כמיטב יכולתי. אני מגייסת תרומות וציוד ומבקרת ומנסה להגיע לציבור הרחב שיכיר במפעל החלוצי המדהים הזה. אני לוקחת אנשים וקהילות לסיור מגבעה לגבעה, וכך הציבור מתחבר לדבר הגדול הזה. אני מודה על הזכות להיות בורג קטן בקירוב הגאולה. אנחנו זוכים להיות בדור מופלא, בתקופה מפוארת שלא הייתה כמותה עם מתנות אלוהיות ששופעות עלינו. הלוואי שנזכה בקרוב להשלמת הגאולה".

מבור
האימה

מסלול
מראות

Magic
Kass

קיץ 2026
בפארק השעשועים של ישראל
מגי'יק קאס

גימבורי ומתנפחים
לקטנטנים

מופע אילוזיות
לכל המשפחה

מתחם
סימולטורים

מתקני אקסטרים
לכל המשפחה

קומת משחקי
ארקייד

קומת מזון
מעוצבת

מתחם האבובים הראשון בארץ!

פארק מקורה וממוזג!

קרטיסים מוזלים באתר עד גמר המלאי
*8254 magic-kass.co.il 054-9949467

חנה קטן
chanakatan@gmail.com

הלב שמאחורי הפיקסלים

גופני מצוין, עם לחץ דם תקין, חילוף חומרים בריא ומערכת לב-ריאה מצוינת. הרפואה המודרנית בוחנת את הרכב הגוף, את מסת השריר, את איכות התזונה, את הפעילות הגופנית, את איכות השינה ואת המדדים המטבוליים.

היכן מתחילה האנורקסיה. הרשתות החברתיות הפכו את המראה החיצוני למטבע חברתי. אלגוריתמים מקדמים תמונות מושכות יותר, פילטרים מטשטשים כל קמט ופגם, ותוכנות עריכה יוצרות פנים וגוף שכמעט אינם קיימים במציאות. צעירים וצעירות משווים את עצמם לתמונות שעברו עיבוד מקצועי ומרגישים שהם לא מספיק טובים. במרפאה אני פוגשת נערות ונשים שמבקשות לרדת עוד שניים או שלושה קילוגרמים למרות שמשקלן תקין לחלוטין. חלקן כבר סובלות מתת-משקל, ובכל זאת הן ממשיכות לרדוף אחר אידיאל שלא ניתן להשגה. זה מתבטא בדיאטות קיצוניות שמובילות להפרעות במחזור החודשי, לפגיעה בפוריות, לירידה בצפיפות העצם ולהפרעות אכילה. אנורקסיה נרבוזה, למשל, היא אחת המחלות הפסיכיאטריות עם שיעור התמותה הגבוה ביותר, והיא מתחילה פעמים רבות לא מעודף משקל אלא מדימוי גוף פגוע.

גם תפיסת היופי עצמה אינה אובייקטיבית. בתקופת הרנסנס צייר פטר פאול רובנס נשים מלאות גוף שנחשבו לסמל היופי, הבריאות והשפע. במשך מאות שנים דווקא גוף מלא העיד על חוסן כלכלי ועל יכולת לשרוד תקופות של רעב ומחלות. רק במאה העשרים, עם התפתחות תעשיית האופנה והפרסום, הפך הרזון לאידיאל עולמי. מה שנראה לנו כיום יפה הוא למעשה תוצר של אופנה, תרבות וכלכלה, ולא אמת ביולוגית. אפילו המשיכה האנושית מורכבת הרבה יותר מכפי שנדמה. הוכח מחקרית שפנים סימטריים נתפסים בדרך כלל כאטרקטיביים יותר, אולי בגלל שבימי קדם סימטריה נתפסה כסימן לבריאות. אבל אחרי שפוגשים מישהו פנים אל פנים, זה חסר משמעות. חיוך אמיתי, קול נעים, שפת גוף נינוחה, אינטליגנציה, הומור, ביטחון עצמי, נדיבות ויכולת הקשבה משפיעים על המשיכה הרבה יותר מכל צילום סטטי.

התמונה שלא משתנה. לדאבונו, התופעה באה לידי ביטוי גם בעולם השידוכים. בעבר פנתה אליי אם כואבת שבתה נדחתה פעם אחר פעם עוד לפני שנפגשה עם המועמדים, כי תמונתה לא הייתה מרשימה דייה בעיני חלק מהבחורים. כשתמונה אחת הופכת למסננת הראשונה ולפעמים האחרונה, בנות איכותיות, משכילות, רגישות ובעלות אישיות מדהימה פשוט מתפספסות. תמונה היא דבר סטטי, גם אם לא נערכה כלל. רק כשהאדם שיושב מולנו פותח את פיו, אפשר באמת לקלוט את היופי הטמון בו, אז בוקעת הנשמה המאירה. אגב, בשביל מי שאוהב הפי אנד, לפני כמה חודשים פגשתי שוב את אותה אם, ומצאתי אותה מחויכת כולה. בתה התארכה עם בחור שביקש מראש לא לראות תמונה.

אני רוצה להציע למי שחייב לראות תמונה לפני הפגישה, שתהיה זו תמונת ספפורט - תמונת פנים בלבד. הרי האדם ופנימיותו משתקפים היטב במבט עיניו, בחיוך, חוכמת אדם תאיר פניו. וזה גם הדבר היחיד שאינו משתנה במהלך השנים. התכונות, הלב, הפנים שמשקפים את הפנים. שאר הגורמים שנראים לנו חשובים, כמו השקפת עולם מדויקת עד דק, המצב הבריאותי ומבנה הגוף, עלולים להשתנות עם השנים. אנחנו רואים אצל זוגות נשואים עם השנים תמורות אידאולוגיות, דתיות, בריאותיות וגופניות. מה שנשאר יציב הוא הלב - התכונות, המידות הטובות והאישיות. וזה הרבה יותר חשוב מכמה פיקסלים. ●

מחקרים בכלכלה התנהגותית מצאו כי אנשים שנתפסים כאטרקטיביים נהנים לעיתים מפרמיית יופי. הם מוזמנים ליותר ראיונות עבודה, מתקבלים בשכיחות גבוהה יותר למשרות נכספות ואף משתכרים בממוצע מעט יותר מעמיתיהם, גם כאשר רמת ההשכלה והניסיון שלהם זהים

מי מוצלח יותר? שבוע שעבר זכיתי לראות אלפי נשים בכנס 'בניין שלם', ורחב לבבי. זה כנס שממלא את המצברים שלי לשנה שלמה. היום אני מרגישה שחשוב יותר להשקיע בנשמה. זה הרבה יותר חשוב ומעניין מכנס רפואי שבו אלמד על עוד אנזים או מנגנון מולקולרי. היום ניתן לרכוש ידע ולהישאר בנעלי בית. אבל היו שנים ארוכות שבהן כיתתי רגליים כדי לרכוש ידע בכינוסים רפואיים.

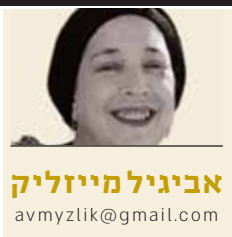
באחד הכינוסים ההם, שעסק במדע המוח, השתתפנו בניסוי קצר, כאשר על המסך הוקרנו תמונות פנים של אנשים שמעולם לא פגשנו. בתוך שניות התבקשנו להעריך מי מהם אינטליגנטי יותר, מי מתאים לתפקיד ניהולי, מי אמין יותר ומי נראה מוצלח יותר. לא ידענו על המצולמים דבר מלבד המראה החיצוני שלהם, ובכל זאת כמעט כל המשתתפים באולם דירגו את הדמויות באופן דומה. זה היה שיעור מאלף על הדרך שבה המוח האנושי פועל. אנחנו אוהבים לחשוב שאנחנו אנשים רציונליים, אבל בפועל כולנו מושפעים מאוד מהמעטפת החיצונית, יותר ממה שנוח לנו להודות.

התופעה הזאת מוכרת בספרות המדעית בשם אפקט ההילה. כשאדם נראה מושך בעינינו, המוח מייחס לו באופן כמעט אוטומטי תכונות נוספות שאין כל קשר מוכח ביניהן ובין היופי, כמו חוכמה, אמינות, חריצות, אחריות, מנהיגות ואפילו מוסריות. הרושם הראשוני נוצר בשברירי שנייה, הרבה לפני שנאמרה המילה הראשונה. אולי אחת הסיבות לכך היא צורך הישרדותי. במשך אלפי שנים האדם נדרש להחליט במהירות האם הור המתקרב אליו מהווה איום או הזדמנות, וכך מוחו פיתח מנגנונים של קיצור דרך שמאפשרים לו לקבל החלטות במהירות. הבעיה היא שגם בעולם המודרני המוח שלנו ממשיך להשתמש במנגנונים הקדומים הללו, גם כשהם מובילים למסקנות שגויות.

נבואה שמגשימה את עצמה. ההשפעה של המראה החיצוני מלווה אותנו כמעט בכל צומת חשוב בחיים. מחקרים בכלכלה התנהגותית מצאו כי אנשים שנתפסים כאטרקטיביים נהנים לעיתים מפרמיית יופי. הם מוזמנים ליותר ראיונות עבודה, מתקבלים בשכיחות גבוהה יותר למשרות נכספות ואף משתכרים בממוצע מעט יותר מעמיתיהם, גם כאשר רמת ההשכלה והניסיון שלהם זהים. מעסיקים רבים משוכנעים שהם בוחרים את המועמד המקצועי ביותר, למרות שלא פעם פועלת כאן הטיה אנושית.

גם מערכת החינוך מושפעת מכך. מהספרות המחקרית עולה שמורים נוטים לעיתים לצפות להישגים גבוהים יותר מתלמידים שנראים מטופחים או נאים יותר, והציפייה עצמה משנה את היחס שלהם לילד. הוא מקבל יותר עידוד, יותר הזדמנויות ויותר אמון. כך נוצרת לעיתים נבואה שמגשימה את עצמה. אפילו במערכת המשפט נמצאה השפעה דומה. מחקרים מארצות שונות הראו כי נאשמים בעלי חזות נעימה או מטופחת נתפסים לעיתים כפחות מסוכנים וזוכים לענישה מקילה יותר בעבירות מסוימות. גם כאשר השופטים וחבר המושבעים שואפים לאובייקטיביות מוחלטת, המוח האנושי לא תמיד מצליח להשתחרר מהרושם הראשוני.

בשנים האחרונות גוברת המודעות לתופעה שנקראת Weight bias - דעה קדומה כלפי אנשים עם עודף משקל. מחקרים מצאו שגם אנשי צוות רפואי עלולים לייחס למטופלים כאלה חוסר משמעת או אורח חיים לקוי, ולעיתים להסביר כמעט כל תלונה רפואית בעודף המשקל. התוצאה עלולה להיות פגיעה במטופל ויצירת חוסר שיתוף פעולה, ועיכוב באבחון של מחלות שאינן קשורות כלל למשקל. מוחו של הרופא, בלא משים, מקטלג את המטופלים. גם הציבור הרחב נוטה לבלבל בין רזון לבריאות, אך בפועל אין קשר הכרחי בין השניים. אישה רזה יכולה לסבול מסוכרת, מכבד שומני, ממסת שריר ירודה או ממחלות לב, ולעומתה אישה בעלת מבנה גוף מלא יותר יכולה להיות בכורשר

אביגיל מיזליק
avmyzlik@gmail.com

תבלין ושמו אהבה

הגעתי לביתה של אביטל כדי ללמוד מקרוב איך מכינים טבחה בסלק אמיתית, וגיליתי תבלין שעובר מאם לבת ושכדאי מאוד לא לוותר עליו

רק בחנות בשעריים

"הטבחה שלנו דומה מאוד לפקיליה הטוניסאית, אך עושים אותה רק מהעלים ולא מהגבעולים. את אחד התבלינים החשובים ביותר בתבשיל הזה כמעט בלתי אפשרי להשיג", מספרת לי אביטל. "אני הצלחתי למצוא אותו רק בחנות של מוכר תבלינים תימני בשכונת שעריים ברחובות. לתבלין הזה קוראים חררט, או חררג'. זוהי תערובת מיוחדת של תבלינים שמכילה, בין השאר, ג'ינג'ר, פלפל אנגלי, זרעי כמון, זרעי כוסברה ועוד - ונותנת למנה את הטעם האמיתי שעליו גדלנו".

ענבל, שגם היא מתגעגעת מאוד לטעמים של אמא וסבתא שלה, משתמשת במקום החררט בבהרט או בתבלין למפרום, אך אביטל, שהריחה את התבלין שבתה הביאה לה, אינה מרוצה כלל. "זה קצת דומה אולי, אבל זה לא הדבר האמיתי". עם זאת, היה לי

זמן רב חלף מהרגע שבו ענבל ואני ירדנו מהרכב, במושב הדרומי שבו שוכן ביתה של אביטל, ועד הרגע שבו דפקנו על הדלת. הגינה שמקיפה את הבית הייתה מדהימה ביופיה, ולא הצלחנו לעבור דרכה בלי לעצור שוב ושוב ולהתפעל. הגינה משתרעת על שטח ענק שכולו נבנה, נשתל וטופח על ידי אביטל ובעלה. זהו גן קסום שמטופל באהבה רבה, ובין הצמחים הצבעוניים והמרהיבים מצאנו כל מיני ענתיקות מלאות חן, כמו רדיו ישן מעולם שכבר איננו, כלי מטבח עתיקים, אבנים יפהפיות ועוד אינספור אוספים מקסימים. ללא ספק הייתי יכולה לבלות שם שעה ארוכה, אך לבסוף נאלצנו להתקדם ודפקנו על דלת ביתה של אביטל, שקיבלה את פנינו במאור פנים.

על האוכל הנפלא של אביטל, אימה של ענבל חברתי, שמעתי כבר לפני שנים, והיה לי מרגש מאוד לזכות להתארח אצלה בבית ולטעום טבחה בסלק אמיתית.

חשוב להביא כאן תחליף שניתן להשיג בכל סופר, והיא מסכימה איתנו שזה הדבר הכי קרוב שיש לחררט. "ועדיין, אם אי פעם תצליחו למצוא את הדבר האמיתי - קנו כמות גדולה ואל תוותרו עליו", היא מבקשת.

מרתק לראות את ידיה הזריזות של אביטל קוצצות את עלי הסלק והופכות אותם אט־אט לממרח הריחני והשחור שמתבל את התבשיל כולו. כשהריחות המשגעים של הטבחה מתחילים למלא את המטבח, כבר קשה לנו לחכות, אך כעבור כמה שעות אנחנו סוף סוף זוכים לשבת ולטעום את התבשיל הנפלא שאביטל הכינה. ושוב אני לא יכולה שלא להתפעל מהקסם שנוצר בין הסבתא, האם והבת, ממתכונים שצורבים עמוק בזיכרונות הילדות וממחישים שאוכל הוא לגמרי עניין של רגש. רק חשוב שנכניס אליו את הרגש הנכון! •

טבחה בסלק טריפוליטאית

כ־8 מנות

משך אפייה:
4 שעות

דרכת קושי
קלה פלוס

זהו התבשיל הנפלא שאביטל הכינה לנו. וחשוב לי להעיר: תבשילים מסורתיים עוברים אדפטציה אישית לפי טעמן של נשות המשפחה. לכן פעמים רבות אפשר למצוא הבדלים מסוימים, ויהיה תמיד מי שיגיד: היי, זו לא הטבחה שאני מכין! אז נכון, אתם צודקים לגמרי, כי זו הטבחה של אביטל, אבל הטעם שלה לא פחות ממושלם.

- 2 חבילות עלי סלק שטופים ומיובשים (רק העלים)
- 500 גרם כוס מן זית
- כפית שטוחה מלח
- לתבשיל הטבחה:
 - 1-1.5 ק"ג בשר לבישול ארוך (מספר 2, 8, 9 או 10)
 - 3 תפוחי אדמה קלופים וחתוכים לקוביות גדולות
 - קופסת שימורי שזויות לבנה
- (בלי רואה עזבניות)
- צרור כוסברה קצוץ
- חצי צרור פטרוזיליה קצוץ
- כף שום מחורד דק
- 3 שיני שום קלופות
- כף חררט (או בהרט, או תבלין לקציצות)
- מלח ופלפל
- 4 כפות מן זית

קוצצים גס את עלי הסלק ומניחים בסיר רחב. מוסיפים שליש כוס שמן זית ומבשלים על להבה בינונית־גבוהה עד להופעת נוזלים, ומקפידים לערבב מדי פעם. כשהנוזלים מתאדים, מנמיכים את הלהבה למינימום ומבשלים כ־30 דקות. מוסיפים מלח וממשיכים לבשל עד ששומעים רעש של צפוצים ועלי הסלק משנים את צבעם לירוק כהה, כמעט שחור (זהירות, לא לשרוף!). מעבירים את עלי הסלק למעבד מזון וקוצצים בפולסים למרקם גס. מעבירים לצנצנת ומוסיפים עוד רבע כוס שמן זית. להכנת התבשיל: מחממים שמן בסיר גדול ומוסיפים את נתחי הבשר. מתבלים במלח ופלפל וצורבים היטב מכל הצדדים. מוסיפים לסיר את הירק הקצוץ, השום, תפוחי האדמה, התבלינים, השעועית ו־3 כפות גדושות מתמצית עלי הסלק. מוסיפים 3 כוסות מים ורתחים, מערבבים קלות, מכסים את הסיר ומביאים לרתיחה. מנמיכים את האש ומבשלים כשהסיר מכוסה כ־3 שעות. הקפידו לערבב מדי פעם כדי למנוע הידבקות לתחתית הסיר. מגישים על מצע של אורז או קוסקוס לבן.

משלמים רק
10% על הבית

מקבלים
100%
קהילה
צעירה ואיכותית

הצעירה בקדומים, ההזדמנות של הדור הבא!

היישוב האייקוני קדומים מתרחב ויש לכם הזדמנות של פעם בדור לרכוש דירה במחיר מצוין ביישוב מבוסס וצומח עם כל מה שאתם צריכים לאיכות חיים מושלמת: מוסדות חינוך מעולים, פארקים ירוקים, חנויות, מרפאות והכל במרחק של רק 25 דקות מכפר סבא.

במרחק 25 דק'
מכפר סבא

ישוב ותיק
מפותח ומבוסס

פארק ירוק
ומרחבים פתוחים

מחירי השקה
לתקופה מוגבלת

עכשיו במחיר השקה מיוחד:

1,590,000 ₪ החל מ-

לפרטים והרשמה
073-705-4333

צ.ב.
בונים מכל הלב